

ДОКЛАД

**на Комисията за наблюдение и оценка
на дейността на Фонд “Научни изследвания”
при Министерство на образованието и науката,**

**(назначена със Заповед
на министъра на образованието и науката РД09-1041/02.08.2016 г.)**

София, 2019 г.

СЪДЪРЖАНИЕ

ВЪВЕДЕНИЕ	5
I. ПОДХОД В РАБОТАТА НА КОМИСИЯТА ЗА НАБЛЮДЕНИЕ И ОЦЕНКА НА ДЕЙНОСТТА НА ФОНД „НАУЧНИ ИЗСЛЕДВАНИЯ“ ПРИ МОН	6
II. ПРОВЕДЕНИ КОНКУРСНИ ПРОЦЕДУРИ ОТ ФНИ ПРЕЗ 2018 г.	14
2.1. Конкурс за финансиране на фундаментални научни изследвания – 2018	14
2.2. Конкурс за финансиране на фундаментални научни изследвания по обществени предизвикателства – 2018	17
2.3. Конкурс за финансиране на млади учени и постдокторанти - 2018	21
2.4. Анализ на проведените конкурси	23
2.4.1. Промени в методиката за оценка на проектните предложения	23
2.4.2. Участници в научните колективи	24
3.1. Научна област “Хуманитарни науки”	25
3.2. Научна област „Обществени науки“	26
Анализ на дейността на ВНЕК по Обществени науки.....	26
Анализ на дейността на ПНЕК по Обществени науки	27
3.3. Научна област “Математически науки и информатика”	28
Работата на ВНЕК по Математически науки и информатика по доклади от Председателя на ВНЕК.....	28
Дейност на Постоянна научно-експертна комисия (ПНЕК)	28
3.4. Научна област “Физически науки и науки за земята”	29
Работата на ВНЕК по Физически науки и науки за земята по доклади от Председателя на ВНЕК	29
Дейност на Постоянна научно-експертна комисия (ПНЕК)	30
3.5. Научна област “Химически науки”	31
Работата на ВНЕК по Химически науки по доклади от Председателя на ВНЕК	31
Дейност на Постоянна научно-експертна комисия (ПНЕК)	31
3.6. Научна област „Технически науки“	32
3.7. Научна област „Селскостопански науки“	32
Работата на ВНЕК по ССН по Доклади от Председателя на ВНЕК	32
Дейност на ПНЕК по ССН	34
3.8. Научна област “Биологически науки“ и „Медицински науки“	36
ПНЕК по Биологически науки	37
ПНЕК по Медицински науки.....	38
3.9. Изводи от предоставената от ФНИ документация и информация относно дейност на ВНЕК по конкурс „Финансиране на научни изследвания на млади учени и постдокторанти – 2018“	40
3.10. Изводи от предоставената от ФНИ документация и информация относно дейност на ВНЕК по конкурс „Българска научна периодика – 2018“	43
3.11.Изводи от предоставената от ФНИ документация и информация относно Процедура за предоставяне на национално съфинансиране за участие на български колективи в утвърдени акции по Европейската програма за сътрудничество в областта на научните изследвания и технологии COST	44
3.12.Изводи от предоставената от ФНИ документация, относно дейност на ВНЕК по “Конкурс за проекти по програми за двустранно сътрудничество БЪЛГАРИЯ – РУСИЯ-2017 г.”	45
IV. ОБЩИ ЗАКЛЮЧЕНИЯ И ПРЕПОРЪКИ ЗА ДЕЙНОСТТА НА ФНИ	46
4.1. Изпълнение на комуникационната стратегия на ФНИ	46

4.2. Принос на Фонда за постигане целите на Националната стратегия за развитие на научните изследвания, Европейските рамкови програми, Европейската и Националната пътна карта за научноизследователска инфраструктура.....	48
<i>Нормативна и ресурсна осигуреност</i>	<i>48</i>
4.3. Въздействие и ефикасност на изпълнението на Годишната оперативна програма на Фонда за развитието на научните изследвания и иновациите в България.....	50
4.4. Резултати от приоритизирането на финансирането на научни програми и проекти по научни области съгласно приложение № 1 на Правилника за наблюдение	51
4.5. Ефективност на дейността по осъществявания контрол на изпълнение и отчитане на финансираните проекти.....	51
Дейности, свързани със осъществяване контрол на изпълнение и отчитане на финансираните проекти от ФНИ.....	52
4.6. Социално-икономическо въздействие на резултатите от финансираните проекти	54
4.7. Качество на работни процеси и практики, прилагани във Фонда през оценявания период.	54

Използвани съкращения

Биология и медицински науки (БМН)

Брутен вътрешен продукт (БВП)

Българска академия на науките (БАН)

Временна научно-експертна комисия (ВНЕК)

Висши училища (ВУ)

Годишна оперативна програма (ГОП)

Договори за университетски научни комплекси (ДУНК)

Държавни висши училища (ДВУ)

Европейската организация за ядрени изследвания (CERN/ ЦЕРН)

Закон за насърчаване на научните изследвания (ЗНИИ)

Закон за обществените поръчки (ЗОП)

Звено за вътрешен одит (ЗВО)

Изпълнителен съвет (ИС)

Импакт фактор (IF, ИФ)

Индекс на Хирш (H Index)

Министерство на образованието и науката (МОН)

Министерство на финансите (МФ)

Научни изследвания и иновации (НИИ)

Научни институти (НИ)

Национална стратегия за научни изследвания (НСНИ)

Национален съвет за научни изследвания (НСНИ)

Постоянна научно-експертна комисия (ПНЕК)

Селско стопанство (СС)

Софийски университет (СУ)

Технически университет (ТУ)

Фонд „Научни изследвания“ (ФНИ)

ВЪВЕДЕНИЕ

Съгласно Националната стратегия за развитие на научните изследвания в Република България 2017-2030 г. „По-добра наука за по-добра България“ основен инструмент за финансиране на научни изследвания на конкурсен принцип в страната е Фонд „Научни изследвания“ (ФНИ). Фондът трябва да реализира финансова подкрепа на проекти и дейности за насърчаване и развитие на научните изследвания в съответствие с:

1. Европейската рамка за държавна помощ за научни изследвания, развойна дейност и иновации;
2. Националната стратегия за научни изследвания;
3. Националната програма за реформи;
4. Рамкови програми с определени приоритети на Европейския съюз, както и други европейски и международни инициативи;
5. Европейската и националната пътна карта за научноизследователска инфраструктура.

Министърът на образованието и науката, съгласувано с министъра на финансите, привежда в съответствие със Закона за изменение и допълнение на Закона за насърчаване на научните изследвания Правилника на Фонд Научни изследвания (ФНИ) в срок до един месец от влизането в сила на измененията.

Въпреки значително намаленото финансиране след 2009 г., след приемането през 2016 г. на промени в Закона за насърчаване на научните изследвания и на нов Правилник на Фонда, правилата за неговата работа бяха променени и бяха проведени конкурси по различните научни области. В ГО-2018 г., ФНИ отчита три основни области на интервенция с цел подобряване ефективността на научните изследвания и оперативността в работата на ФНИ, а именно:

А) Прецизиране на нормативната уредба – по отношение на правилата за функциониране, финансиране и управление на научната дейност в съответствие с Европейските изисквания,

Б) Създаването на благоприятна среда и връзки между науката и бизнеса, и гарантирана устойчивост на планираните финансови ресурси за разходи за подкрепа на научни проекти.

В) Създаване на условия и благоприятна среда за привличането и подпомагането на младите учени.

Настоящата оценка на дейността на ФНИ е базирана на следните данни и документация, представени на членовете на Комисията за наблюдение и оценка дейността на ФНИ за 2018 г.:

- Информацията за дейността на ФНИ, във връзка с Чл.18 и Чл.19 на Правилника за наблюдение, предоставена на членовете на Комисията за наблюдение и оценка на дейността на ФНИ при МОН през 2018 г.

- Критерии по Чл. 20 от Правилника за наблюдение и оценка на НИ дейност на ВУ и НО, по които се оценява и дейността на ФНИ (актуализиран през 2018 г., Обн. - ДВ, бр. 54 от 29.06.2018 г.) ,

- Годишна оперативна програма на ФНИ за 2018 г.

- Годишен отчет за дейността на ФНИ за 2018 г .

- Наличната информация на Интернет-страницата на ФНИ и изискана от Комисията и МОН допълнителна информация в процеса на оценяване.

I. ПОДХОД В РАБОТАТА НА КОМИСИЯТА ЗА НАБЛЮДЕНИЕ И ОЦЕНКА НА ДЕЙНОСТТА НА ФОНД „НАУЧНИ ИЗСЛЕДВАНИЯ“ ПРИ МОН

Комисията за наблюдение и оценка на дейността на Фонд „Научни изследвания“ към МОН (наричана за по-кратко по-нататък Комисията) в съответствие с чл. 2. (1) ”представя на Министъра на образованието и науката доклад, съдържащ анализ, заключение, предложение за финансиране на следващия период и препоръки за подобряване на дейността на Фонда.”

(2) Докладът по ал. 1 се представя за одобрение на министъра на образованието и науката и се публикува на интернет страницата на Министерството на образованието и науката.

Комисията оценява напредъка на ФНИ при МОН съответно по:

- **Чл. 17.** Системата по чл. 1 осигурява възможност за ежегодна оценка на дейността на Фонда по отношение на приноса му за постигане целите на Националната стратегия за развитие на научните изследвания 2030, Европейските рамкови програми и други международни програми, Европейската и Националната пътна карта за научноизследователска инфраструктура, както и целесъобразността, балансираността и обосноваването на публичните средства за научните изследвания и ефективността от изпълнението на финансираните конкурсни програми и проекти.

- **Чл. 19.** Комисията по чл. 7, ал. 2 извършва наблюдение на дейността на Фонда, като проследява напредъка в постигане на тематичните цели на конкурсите и изпълнението на годишната оперативна програма.

- **Чл. 20.** (1) Критериите, по които се оценява дейността на Фонда, са:

1. принос на Фонда за постигане целите на Националната стратегия за развитие на научните изследвания, Европейските рамкови програми, Европейската и Националната пътна карта за научноизследователска инфраструктура;

2. въздействие и ефикасност на изпълнението на годишната оперативна програма на Фонда за развитието на научните изследвания и иновациите в България;

3. резултати от приоритизирането на финансирането на научни програми и проекти по научни области съгласно приложение № 1;

4. ефективност на дейността по осъществявания контрол на изпълнение и отчитане на финансираните проекти;

5. социално-икономическо въздействие на резултатите от финансираните проекти;

6. качество на работни процеси и практики, прилагани във Фонда през оценявания период, включително спазване сроковете за разглеждане и уведомяване за резултатите от оценките.

(2) В съответствие с критериите по ал. 1 и въз основа на информацията по чл. 19 комисията оценява дейността на Фонда през съответния отчетен период.

На базата на наблюдението и оценката комисията изготви анализ на дейността на Фонда, във връзка с **чл. 21** от Правилника за наблюдение и оценка.

В своята работа по анализа, оценката и препоръките за дейността на ФНИ, Комисията взема в предвид оценката по горепосочените критерии във връзка с Чл. 20, на основа на информацията предоставена от ФНИ във връзка с Чл. 18 от Правилника, а именно:

„Ежегодно до края на март Фондът предоставя в Министерството на образованието и науката информация на електронен носител за предходната календарна година, както следва:

1. Списък на проведените конкурси за финансиране на научни програми и проекти през отчетния период, както и конкурсната документация към тях;

2. Докладите на временните научно-експертни комисии за резултатите от проведените конкурси и класираните проекти през отчетния период;

3. Решенията на изпълнителния съвет за определяне на проектите за финансиране и съответно размера на предоставените им средства;

4. Правилата на изпълнителния съвет за текущ финансов контрол и отчетност по изпълнението на договорите за финансиране на научни изследвания;

5. Справка за изпълнението и отчитането на финансираните проекти през отчетния период по образец съгласно приложение № 3;

6. Списък на изградените през отчетния период научни инфраструктури, които са в резултат на изпълнението на програми и проекти, финансирани от Фонда;

7. Списък на научните резултати (патенти, опитни образци, публикации, модели, алгоритми, програми, методологии и др.) през отчетния период, които са в резултат на изпълнението на проекти, финансирани от Фонда;

8. Списък на научните резултати през отчетния период, използвани в иновационни проекти.”

Във връзка с горепосоченият списък от документи, изискуеми за работата на Комисията, от страна на МОН и ФНИ през 2018 г. бяха предоставени следната документация (копия на):

- Справка за изпълнението и отчитането на финансираните проекти за 2018 г. (съгласно Приложение 3 към чл. 18 т. 5 от Правилника);
- Протоколи от заседанията на ПНЕК по отделните научни области, включващи докладите за оценка на приключили и текущи проекти;
- Доклади от председателите на ПНЕК и ВНЕК до Изпълнителния съвет на ФНИ;
- Годишен отчет на ФНИ за 2018 г. и др.

В следващите точки, Комисията представя анализ и оценка на работата на ФНИ, ПНЕК и ВНЕК в съответните научни области, включително оценка на работата на ПНЕК свързана с текущите и приключилите проекти и работата на ВНЕК по проведени конкурсни процедури от ФНИ през 2018 г.

Сравнение на предвидените мерки, насочени към подобряване на цялостната дейност на Фонда, финансирането и ръководенето на дейностите по проектите на ФНИ през 2018 г. (по извадка от Годишен Доклад на ФНИ за 2017 г.) и реалното изпълнение на мерките през 2018 г.

Оценка на ФНИ, 2017 г.	Оценка на ФНИ, 2018 г.
<p data-bbox="162 1447 778 1563">Общо планирани средства от ФНИ през 2017 г. (извадка от Годишен Доклад на ФНИ за 2017 г.) за 2018 г.</p> <p data-bbox="162 1592 778 1753">Предприети са мерки, насочени към подобряване на цялостната дейност на Фонда, финансирането и ръководенето на дейностите по проектите, както следва:</p> <ol data-bbox="220 1783 778 1908" style="list-style-type: none">1. Увеличаване до 50 % на бюджета на Фонда за 2018 г. в размер до 24,5 млн. лв., разпределени по конкурси, както следва:	<p data-bbox="817 1447 1439 1563">Общо фактически средства изразходвани от ФНИ през 2018 г. - (извадка от Годишен Доклад на ФНИ за 2018 г.)</p> <ol data-bbox="960 1805 1439 1877" style="list-style-type: none">1. Общо одобрени средства – 23 739 000 лв.

<ul style="list-style-type: none"> • За финансиране на научни проекти по обществени предизвикателства, определени в раздел 3.3. на Националната стратегия за развитие на научните изследвания в Република България 2017-2020 г. – финансови средства в размер на 2 150 000 лв. 	<ul style="list-style-type: none"> • Одобрен бюджет - 5 714 28 лв. 												
<ul style="list-style-type: none"> • Финансиране на научни проекти със специфични цели – 1 500 000 лв. 	<ul style="list-style-type: none"> • Одобрен бюджет - 9 571 429 лв. 												
<ul style="list-style-type: none"> • Конкурс „Млади учени и постдокторанти“ – 400 000 лв. 	<ul style="list-style-type: none"> • Одобрен бюджет - 1 000 000 лв. 												
<ul style="list-style-type: none"> • Конкурс „Българска научна периодика“ – 2018 г. – 300 000 лв. 	<ul style="list-style-type: none"> • Одобрен бюджет - 400 000 лв. 												
<ul style="list-style-type: none"> • За финансиране на международни научни форуми, провеждани в Република България – 400 000 лв. 	Одобрени - 400 000 лв.												
<ul style="list-style-type: none"> • Финансиране на проекти по програма COST – 300 000 лв. 	Одобрени - 600 000 лв.												
Предвидено е осигуряване на финансови средства по други пера: Финансиране по други конкурси, а именно:													
<ul style="list-style-type: none"> • Конкурси от предходни години на обща сума 14 375 000 лв. 	Конкурси от предходни години - Общо отпуснати в отчетната 2018 г. - 8 502 874 лв.												
<ul style="list-style-type: none"> • Конкурси по двустранно сътрудничество (Германия, Франция, Индия, Словакия, Китай, Армения, Грузия, Университетска агенция на франкофонията, Хърватия, Руската Федерация и Корея) – 887 000 лв. 	<table border="1"> <tr> <td>ДВУСТРАННО СЪТРУДНИЧЕСТВО Китай – изследователски проекти</td> <td>600 000</td> </tr> <tr> <td> Франция</td> <td>140 000</td> </tr> <tr> <td> Китай</td> <td>200 000</td> </tr> <tr> <td> Унив. агенция на Франкофонията</td> <td>60 000</td> </tr> <tr> <td> Индия</td> <td>400 000</td> </tr> <tr> <td>ОБЩО:</td> <td>1 400 000</td> </tr> </table>	ДВУСТРАННО СЪТРУДНИЧЕСТВО Китай – изследователски проекти	600 000	Франция	140 000	Китай	200 000	Унив. агенция на Франкофонията	60 000	Индия	400 000	ОБЩО:	1 400 000
ДВУСТРАННО СЪТРУДНИЧЕСТВО Китай – изследователски проекти	600 000												
Франция	140 000												
Китай	200 000												
Унив. агенция на Франкофонията	60 000												
Индия	400 000												
ОБЩО:	1 400 000												
<ul style="list-style-type: none"> • Други програми 	<table border="1"> <tr> <td>ЦЕРН</td> <td>780 000</td> </tr> <tr> <td>ЕРА-НЕТ</td> <td>250 000</td> </tr> </table>	ЦЕРН	780 000	ЕРА-НЕТ	250 000								
ЦЕРН	780 000												
ЕРА-НЕТ	250 000												
<ul style="list-style-type: none"> • За организационни дейности е предвидена сумата от 2,7 млн. лв. 													

<p>Общият бюджет на конкурса за финансиране на научни изследвания – 2017 г. е 16 000 000 лв., от които 8 000 000 лв. (50% от общия размер) за първия етап на проектите, като този бюджет претърпява актуализация през Декември 2017 след заседание на ИС на ФНИ (Протокол 12/ 14.12.2017 г.). През месец 12.2017 г., с увеличение на бюджета от 243 600.00 лв. е одобрена нова ГОП /на 22.12.2017 г/ с общ размер от 16 248 481.00 лв., като планираните разходи за административно-управленско, мониторинг и научно обслужване на конкурсите и проектите са намалени с още 391 450.00 лв.</p>	<p>Общ планиран бюджет в актуализирана ГОП (и по документацията към Комисията за наблюдение и оценка):</p> <p>Одобрени са общо 23 739 000 лв., разпределени така:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Фундаментални за обществени предизвикателства - 2 000 000 лв. - Фундаментални научни изследвания - 4 350 000 лв. - Българска научна периодика – 400 000 лв. - Фундаментални научни изследвания за млади учени - 500 000 лв. - Фундаментални научни изследвания по ЦЕРН - 100 000 лв. - Международни инициативи и двустранно сътрудничество – 1 752 305 лв. - По стартирали предходни конкурси – 12 949 725 лв. - Административни 1 370 000 лв., плюс съдебни 316 970 лв.
<p>Според Годишният Доклад за дейността на ФНИ за 2017 г., средствата, отделени за финансиране на конкурсни сесии на Фонд „Научни изследвания“ за 2017 г. са 92.92% от общия Бюджет на организацията.</p>	

Таблица 1. Рзгледани и оценени проекти от ФНИ през 2018 г. по изминали или текущи конкурси по критерии и показатели за оценка

Наименование на конкурса/година на обявяване ¹	Общ брой договори за изпълнение на проекти ²	Етап на изпълнение: междинен / окончателен	Брой докторант и участващи в изпълнението на договори	Брой млади учени участващи в изпълнението на договори	Брой договори и изпълнени в срок	Брой завършили договори	Брой договори с отлична оценка на резултатите ³	Брой прекратени договори	Предоставени финансови средства в отчетната година (в лева)	Общо предоставени финансови средства за конкурса (в лева)	Брой научни публикации, резултат от приключили проекти в т.ч. в издания с импакт фактор и импакт ранг(...)	Брой патенти, резултат от приключили проекти, в т.ч. регистрирани и патентни заявки (...)
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
"Финансиране на фундаментални научни изследвания 2016"	148	Междинен	259	373	147	0	106	0	8 061 326	17 262 024	1 080	0
"Четвърти конкурс за двустранно научно-техническо сътрудничество между Република България и Република Словакия - 2013"	12	Междинен	7	12	12	0	6	0	60 990	71 190	15	0
Четвърти конкурс за двустранно научно-техническо сътрудничество между Република България и Република Словакия – 2016	1	Финален	1	1	0	1	0	1	4 850	4 850	0	0

"Конкурса за двустранното научно-техническо сътрудничество между Република България и Индия-2013"	5	Междинен	1	8	5	0	2	0	100 000	300 000	14	0
"Конкурса за двустранна програма за интегрирани дейности между България - Франция - Програма Рила - 2014"	1	Междинен	0	2	1	0	1	0	7 800	15 600	2	0
Конкурс за финансиране на научни изследвания в изпълнение на меморандума за разбирателство за поддръжка и експлоатация на SMS детектора на между МОН и ЦЕРН – 2013 г.	2	Окончателен	3	9	2	2	2	0	78 000	780 000	454	0
"Конкурса за двустранното научно-техническо сътрудничество между Република България и Германия-2014"	1	Окончателен	0	5	1	0	0	0	0	30 000	5	0

Конкурс за финансиране на фундаментални научни изследвания в приоритетните области - 2014 г.	3	Междинен	4	10	3	0	1	0	267 908	1 931 401	11	0
Общо	173		275	420	171	3	118	1	8 502 874	20 395 065	1 581	0

II. ПРОВЕДЕНИ КОНКУРСНИ ПРОЦЕДУРИ ОТ ФНИ ПРЕЗ 2018 Г.

В отчета за дейността на ФНИ за всеки конкурс (ФНИ, Доклад 2018) са представени данните за параметрите на конкурса, както и за предвиденото и одобреното финансиране, броят кандидатствали и одобрени проекти, статистическа информация по научни области и тип научни организации. Информация за проведеното оценяване по конкурсите е представена поотделно за всяка научна област, по която е проведено оценяването на проектните предложения.

За всички обявени конкурсни сесии на Фонда през 2018 г. са изготвени Насоки за кандидатстване, съгласно Правилника на Фонд „Научни изследвания“, които са съгласувани по установения ред с Министерството на финансите.

Според Доклад на ФНИ 2018 г., бюджетът на ФНИ като второстепенен разпоредител към МОН е определен на 15 739 000 лв. Тази сума е предвидена за изплащане на суми за текущи проекти по конкурси от предни години, в съответствие с ГОП. Допълнително с ПМС са предоставени 8 000 000 лв. за нови конкурси, с които общо бюджетът на ФНИ за 2018 г. достига 23 739 000 лв. (Фиг. 1).

Фигура 1 Изпълнение на бюджета на ФНИ за 2014 – 2018 г.

Дори и с увеличението на бюджета на ФНИ през 2018 г. относителният бюджет за проектно финансиране на научните изследвания в евро на глава от населението за България, 1,5 евро, остава сред най-ниските в ЕС. За сравнение, стойностите за Португалия и Словения са между 20 и 30 евро, а за Словакия е 5 евро.

2.1. Конкурс за финансиране на фундаментални научни изследвания – 2018

През 2018 г. за трета поредна година ФНИ проведе конкурс за финансирането на проекти за фундаментални научни изследвания в съответствие с Националната стратегия за развитие

на научните изследвания в Република България 2017-2030. Целта на конкурса беше да допринесе за изпълнението на следните цели на Стратегията:

- Устойчиво възстановяване на международните позиции на страната по количество и качество на международно видимата научна продукция;
- Повишаване на количеството и качеството на фундаменталните научни изследвания, свързани с проблеми от регионално и национално значение;
- Разширяване на участието на българската научна общност в европейското изследователско пространство и разширяване на международното научно сътрудничество.

Прогнозният общ бюджет на конкурса за финансиране на научни изследвания – 2018 г. беше 9 571 429 лв., от които 4 785 714 лв. (50% от общия размер) за първия етап на проектите. През 2018 г. беше предвидено на бенефициентите да бъдат изплатени 35% от сумата по проекта, а останали 15% за първия етап да бъде изплатена от бюджета на ФНИ за 2019 г.

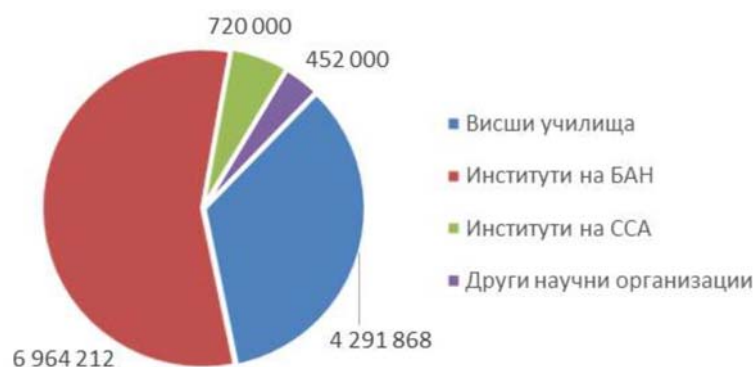
Таблица 2. Предварително разпределение на наличния общ бюджет на конкурса за фундаментални научни изследвания по научни области

Научна област	Бюджет за двата етапа, лв.	Бюджет за ЕТАП I, лв.	Процент от общия бюджет
Биологически науки	1 340 000	670 000	14%
Математически науки и информатика	670 000	335 000	7%
Медицински науки	861 429	430 714	9%
Науки за земята	478 571	239 286	5%
Обществени науки	861 429	430 714	9%
Селскостопански науки	765 714	382 857	8%
Технически науки	1 627 143	813 572	17%
Физически науки	1 148 571	574 286	12%
Химически науки	957 143	478 571	10%
Хуманитарни науки	861 429	430 714	9%

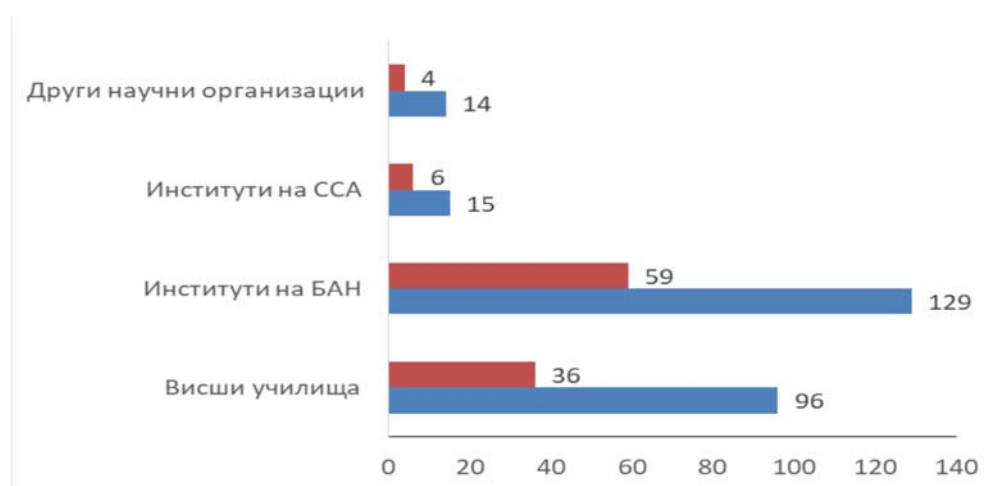
Проектите се финансират с максимална сума от 120 000 лв., като финансирането е за три години. Дейностите по проектите са разделени на 2 етапа с междинен отчет в края на първи етап. Конкурсът беше обявен на 9.07.2018 г. с краен срок за подаване на проектните предложения – 5.09.2018 г.

На фигура 2 е показано разпределението на сумите по базовите организации – висши

училища, институти на БАН, институти на Селскостопанската академия и други научни организации.

Фигура 2 Обща сума (в лв.) за финансиране в конкурса за фундаментални научни изследвания – 2018 по базови организации

Фигура 3 Брой подадени и брой финансирани проектни предложения в конкурса за фундаментални научни изследвания – 2018 по базови организации

От Фиг.3 се вижда, че най-много проектни предложения, 129, са подадени с базови организации – институти на БАН. Тези проектни предложения имат и най-висок процент успеваемост, 46%. С базови организации – висши училища, са подадени 96 проектни предложения с успеваемост 38%.

2.2. Конкурс за финансиране на фундаментални научни изследвания по обществени предизвикателства – 2018

През 2018 г. ФНИ проведе нов тип конкурс за проектно финансиране за проекти за насочени фундаментални изследвания в изпълнение на Националната стратегия за развитие на научните изследвания в Република България 2017-2030. По-конкретно, конкурсът беше насочен към постигането на следните цели на Стратегията:

- Повишаване на количеството и качеството на фундаменталните научни изследвания, свързани с проблеми от регионално и национално значение;
- Значително интензифициране на връзките на науката с образованието, бизнеса, държавните органи и обществото като цяло;
- Разширяване на участието на българската научна общност в европейското изследователско пространство и разширяване на международното научно сътрудничество;
- Устойчиво възстановяване на международните позиции на страната по количество и качество на международно видимата научна продукция.

Прогнозният общ бюджет на конкурса за финансиране на фундаментални научни изследвания по обществени предизвикателства – 2018 г. е 5 714 286 лв., от които 2 857 143 лв. (50% от общия размер) за първия етап на проектите. През 2018 г. беше предвидено на бенефициентите да бъдат изплатени 35% от сумата по проекта, а останали 15% за първия етап да бъде изплатена от бюджета на ФНИ за 2019 г. В съответствие с Правилника на ФНИ, прогнозният бюджет беше разпределен по отделните обществени предизвикателства като сумите за всяко от тях са посочени в Таблица 3.

Проектите се финансират с максимална сума от 120 000 лв., като финансирането е за три години. Дейностите по проектите са разделени на 2 етапа с междинен отчет в края на първи етап. Конкурсът беше обявен на 9.07.2018 г. с краен срок за подаване на проектните предложения – 5.09.2018 г.

Таблица 3. Предварително разпределение на наличния общ бюджет по конкурса за фундаментални научни изследвания по обществени предизвикателства – 2018.

Но Обществен приоритет	Бюджет за двата етапа	Бюджет за ЕТАП I	Процент от общия бюджет
1.Повишаване конкурентоспособността и продуктивността на икономиката в съответствие с тематичните области на ИСИС	1 028 572	514 286	18%
2.Социално развитие, решаване на демографския проблем и намаляване на бедността	400 000	200 000	7%
3.Подобряване на качеството на живот – храни, здраве, биоразнообразие, опазване на околната среда, градска среда и транспорт и др.	1 714 286	857 143	30%
4.Енергия и енергийна ефективност; ефективно оползотворяване на природни ресурси;	857 142	428 571	15%
5.Културно-историческо наследство, национална идентичност и развитие на културата на обществото;	1 314 286	657 143	23%
6.Национална сигурност и отбрана, минимизиране на щети от природни бедствия и аварии.	400 000	200 000	7%

Оценяването на проектните предложения по конкурса беше осъществено както следва: ВНЕК, организиращи оценяването по съответната научна област на конкурса за фундаментални изследвания, организираха оценяването и на проектните предложения по този конкурс, попадащи в същата област. След оценяването на двама независими оценители, всяка ВНЕК изготви доклад с резултатите от числовите оценки на проектните предложения, който беше приет от ИС на ФНИ.

Класирането на проектните предложения по всяко от обществените предизвикателства (на основата на получените оценки) беше осъществено от ВНЕК, включваща председатели или членове на всяка от ВНЕК по научни области. На основа на класирането ВНЕК предложи на ИС списък с проектни предложения, които да бъдат финансирани. Тъй като по част от обществените предизвикателства нямаше достатъчно проектни предложения за изразходване на цялата предвидена сума, в съответствие с Правилника на ФНИ, останала сума беше разпределена към другите научни области за обществени предизвикателства, по които имаше достатъчен брой проекти, получили високи оценки.

Оценяването на проектите, разпределени към ВНЕК, е извършено съгласно Методиката за оценка и класиране на проектите, определена в Насоките за кандидатстване в конкурса, в съответствие с чл. 53 от Правилника на ФНИ.

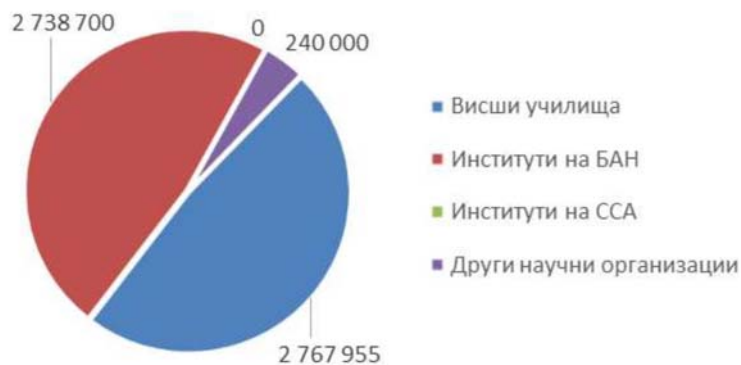
Таблица 4. Обобщени данни по обществени предизвикателства за финансираните проекти по конкурса за фундаментални научни изследвания по обществени предизвикателства - 2018 г.

Обществено предизвикателство	Подадени проекти	Проекти, одобрени за финансиране	Обща сума за финансиране	Суми за 2018 г. (лв.)
ОПР 01 - Повишаване конкурентоспособността и продуктивността на икономиката	6	6	697 500	244 125
ОПР 02 - Социално развитие, решаване на демографския проблем и намаляване на бедността;	1	1	0	0
ОПР 03 - Подобряване на качеството на живот –храни, здраве, биоразнообразие, опазване на околната среда, градска среда и транспорт и др;	44	18	2 157 700	713 195
ОПР 04 - Енергия и енергийна ефективност; ефективно оползотворяване на природни ресурси	8	7	825 000	288 750
ОПР 05 - Културно-историческо наследство, национална идентичност и развитие на културата на обществото	24	14	1 630 454	570 659
ОПР 06 - Национална сигурност и отбрана, минимизиране на щети от природни бедствия и аварии	4	3	316 000	68 600
Общо	87	49	5 626 654	1 885 329

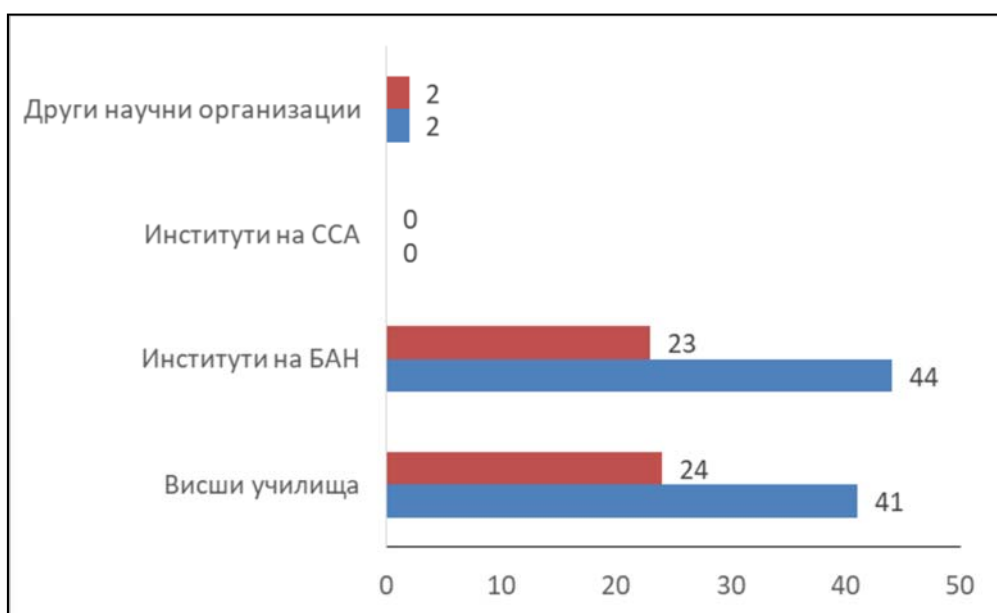
Таблица 5. Обобщени данни по научни области за финансираните проекти по конкурса за фундаментални научни изследвания по обществени предизвикателства - 2018 г.

Научна област	Проекти, одобрени за финансиране	Обща сума за финансиране	Суми за 2018 г. (лв.)
Биологически науки	4	436 000	152 600
Математически науки и информатика	2	240 000	84 000
Медицински науки	4	360 000	126 000
Науки за земята	6	719 700	251 895
Обществени науки	7	699 720	244 902
Селскостопански науки	3	240 000	84 000
Технически науки	2	237 780	83 223
Физически науки	2	240 000	84 000
Химически науки	9	1 063 000	372 050
Хуманитарни науки	10	1 150 454	402 659
Общо	49	5 626 654	1 885 329

На фигура 4 е показано разпределението на сумите по базовите организации – висши училища, институти на Българска академия на науките и други научни организации.

Фигура 4 Обща сума за финансиране в конкурса за фундаментални научни изследвания по обществени предизвикателства – 2018 по базови организации

Фигура 5 Брой подадени и брой финансирани проектни предложения в конкурса за фундаментални научни изследвания по обществени предизвикателства – 2018 по базови организации

От Фиг.5. се вижда, че най-много проектни предложения, 44, са подадени от базови организации – институти на БАН, с процент успеваемост 52%. С базови организации – висши училища, са подадени 41 проектни предложения с успеваемост 59%. Проектните предложения с базови организации – институти на ССА, не са подадени. От други научни организации като

базови организации са постъпили 2 проектни предложения, за които има решение на ИС за финансиране. Средният процент на успеваемост за конкурса е 56%.

2.3. Конкурс за финансиране на млади учени и постдокторанти - 2018

През 2018 г. за трета поредна година ФНИ проведе конкурс за финансирането на проекти за фундаментални научни изследвания на млади учени и постдокторанти, насочени към стимулиране на научните изследвания на следващо поколение учени, в съответствие с Националната стратегия за развитие на научните изследвания в Република България 2017-2030. Целта на конкурса беше да допринесе за изпълнението на следните цели на Стратегията:

- Осигуряване на висока квалификация и ефективно кариерно развитие на учените, основано на високо ниво на научните изследвания;
- Устойчиво възстановяване на международните позиции на страната по количество и качество на международно видимата научна продукция;
- Разширяване на участието на българската научна общност в европейското изследователско пространство и разширяване на международното научно сътрудничество;
- Повишаване на количеството и качеството на научните изследвания, свързани с проблеми от регионално и национално значение.

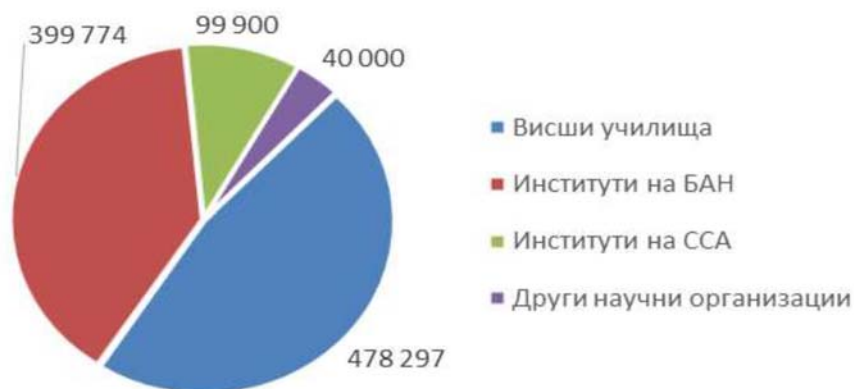
Прогнозният общ бюджет на конкурса за финансиране на научни изследвания на млади учени и постдокторанти – 2018 г. е 1 000 000 лв., от които 500 000 лв. (50% от общия размер) за първия транш от сумата, е изплатена през 2018 г. Сумата за втория транш се предвижда да бъде изплатена от бюджета на ФНИ за 2019 г.

Таблица 6. Предварително разпределение на наличния общ бюджет по конкурса за фундаментални научни изследвания на млади учени и постдокторанти – 2018

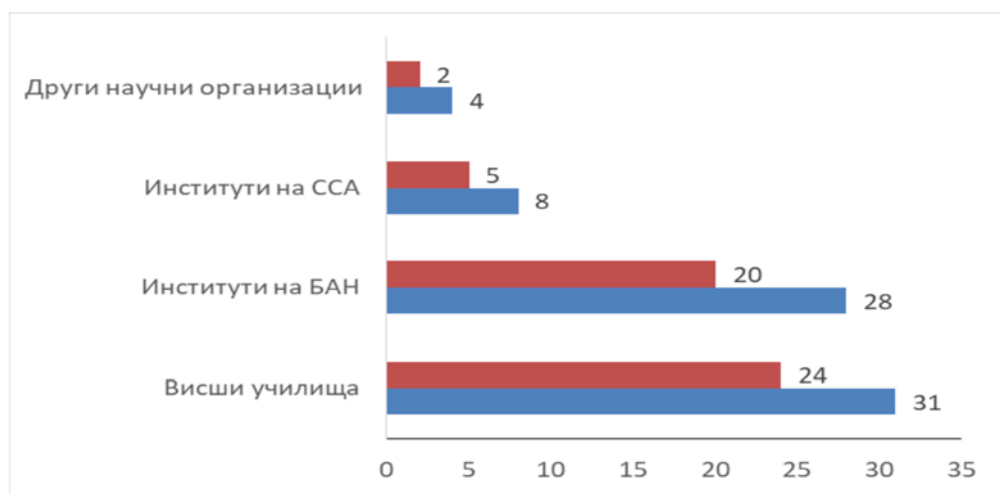
Научна област	Бюджет, в лв.	Процент от общия бюджет
Биологически науки	140 000	14%
Математически науки и информатика	70 000	7%
Медицински науки	90 000	9%
Науки за земята	50 000	5%
Обществени науки	90 000	9%
Селскостопански науки	80 000	8%
Технически науки	170 000	17%
Физически науки	120 000	12%
Химически науки	100 000	10%
Хуманитарни науки	90 000	9%

Проектите се финансират с максимална сума от 20 000 лв., като финансирането е за две години и се изпълняват на един етап без междинен отчет. Конкурсът беше обявен на 9.07.2018 с краен срок за подаване на проектните предложения – 5.09.2018 г.

По част от подписаните договори по конкурса за фундаментални научни изследвания на млади учени и постдокторанти – 2018, беше изплатена сумата за първия транш в размер на 50% от общата сума на проекта, а на останалите беше преведена и сума за втория транш в съответствие с решение на ИС на ФНИ.

Фигура 6 *Обща сума за финансиране в конкурса за фундаментални научни изследвания на млади учени и постдокторанти – 2018 по базови организации*

Фигура 7 *Брой подадени и брой финансирани проектни предложения в конкурса за фундаментални научни изследвания на млади учени и постдокторанти – 2018 по базови организации*

От Фиг.7 се вижда, че най-много проектни предложения, 31, са подадени с базови организации – висши училища, с най-висок процент успеваемост 77%. С базови организации – институти на БАН, са подадени 28 проектни предложения с успеваемост 71%. Проектните

предложения с базови организации – институти на ССА, са 8, от които 53% са одобрени за финансиране. От други научни организации като базови организации са постъпили 4 проектни предложения, за 50% от които има решение на ИС за финансиране. Средният процент на успеваемост за конкурса е 72%.

Таблица 7. Обща сума за финансиране в конкурса за фундаментални научни изследвания на млади учени и постдокторанти – 2018 по научни области

Научна област	Подадени проекти	Проекти одобрени за финансиране	Обща сума за финансиране
Биологически науки	13	9	179 994
Математически науки и информатика	0	0	0
Медицински науки	10	7	139 400
Науки за земята	1	1	20 000
Обществени науки	7	5	98 987
Селскостопански науки	10	7	139 700
Технически науки	14	10	199 980
Физически науки	2	2	40 000
Химически науки	9	6	119 910
Хуманитарни науки	5	4	80 000
Общо	71	51	1 017 971

2.4. Анализ на проведените конкурси

2.4.1. Промени в методиката за оценка на проектните предложения

След разглеждане на възражения по конкурси от предната година и проведени редица срещи с ръководители на проектни предложения ИС на ФНИ внесе значителна част от предложените промени в Насоките за конкурсите, засягащи най-вече картата за научна оценка на проектните предложения. Бяха въведени максимални стойности на числовите оценки за всеки подкритерий и задължително изискване за обосноваване на оценката.

При инструктирането на членовете на ВНЕК беше обърнато специално внимание на изискването за проверка на обосновките в картите за научна оценка на всяко проектно предложение и връщане на оценителя, ако оценката не е обоснована. Направените промени в Насоките и отговорното отношение на членовете на ВНЕК дадоха положителен резултат, ако

се съди по значително по-малкия брой на подадените възражения по картите за научна оценка на проектните предложения. За конкурсите през 2018 г. в деловодството на ФНИ са подадени 14 възражения, над три пъти по-малко от тези, постъпили за конкурсите през 2017 г. (49). За всяко от постъпилите възражения е изготвено становище от докладчика от ВНЕК, което обосновава в по-голямата част от случаите поставените оценки от оценителите.

Освен промени в насоките за конкурсите ИС предложи на министъра на образованието и науката промени в Правилника, които предвиждат въвеждане на процедура по разглеждане на възраженията и възможност за финансиране на проекти, за които е установено, че възражението е основателно.

2.4.2. Участници в научните колективи

В проектите, финансирани по трите описани по-горе конкурса на ФНИ, участват близо 2000 членове на научните колективи (Таблица 9 по-долу). От тях 19% са млади учени, 16% са постдокторанти и 16% са докторанти. В част от проектите участват и студенти, общо 140, т.е. около 7% от всички членове на колективите. Учените от чужбина са около 4%.

Таблица 9. Участници в научните колективи по отделните конкурси

Научна област	Брой финансира ни проекти	Участ– ници	Млади учени	Постдок– торанти	Докто– ранти	Студен ти	Учени от чужби на
Биологически науки	26	273	60	57	40	27	11
Математически науки и информатика	7	97	10	13	18	3	10
Медицински науки	16	183	38	28	35	12	4
Науки за земята	11	88	21	10	13	6	3
Обществени науки	18	196	28	35	38	15	0
Селскостопански науки	21	186	23	53	29	4	2
Технически науки	31	330	68	56	57	25	5
Физически науки	14	159	26	12	20	17	22
Химически науки	27	303	73	45	37	26	10
Хуманитарни науки	22	163	26	13	30	5	3
<i>Общ брой</i>	<i>193</i>	<i>1978</i>	<i>373</i>	<i>322</i>	<i>317</i>	<i>140</i>	<i>70</i>
<i>% от общ брой участници</i>			<i>19%</i>	<i>16%</i>	<i>16%</i>	<i>7%</i>	<i>4%</i>

III. ИЗВОДИ ОТ ПРЕДОСТАВЕНАТА ОТ ФНИ ДОКУМЕНТАЦИЯ ЗА ФИНАНСИРАНИТЕ НАУЧНИ ПРОЕКТИ ПРЕЗ 2018 Г.

3.1. Научна област “Хуманитарни науки”

През календарната 2018 г. за периода от 30.01.2018 г. до 6.12.2018 г. са проведени общо 15 заседания на ПНЕК по хуманитарни науки към ФНИ, от които 8 неприсъствени, като са разгледани доклади от ръководителите на отделни проекти за промени в състава на научни колективи, промени във финансовите параметри, разгледани са различни аспекти по реализацията на договорите и др. ПНЕК по хуманитарни науки е разгледала и оценила научната и финансовата част на междинни отчети на проекти, както и на отчет за втори окончателен етап на вече приключил проект, предоставени за разглеждане.

Прави впечатление значителното количество неизразходвани средства при реализирането на първите етапи при 11 от общо 16 междинни отчети на разгледаните проекти. Независимо от изложените обективни причини, подобно несъответствие между запланувани средства и сроковете за тяхното изразходване при две трети от договорите, предполага наличие на системна грешка при планирането на дейностите и тяхната реализация и/или не особено сериозна финансова дисциплина.

По отношение на отчетите за реализация на проектите – точка 7. „Резултати“, трябва да се отбележи, че само отделни отчети са недобре структурирани и представената в тях информация не е свързана с определени научни публикации, а така също липсват и наукометричните показатели. Този обяснителен характер при някои отчети следва да бъде избягнат, като се спазват изрично указанията, залегнали в „Документи по т. 4., - „Указания за научен отчет на проекти финансирани от ФНИ след 2016 г.

На практика това е единственият проблем, на който следва да се обърне внимание и който трябва да бъде разрешен пред следващата конкурсна сесия.

Много положителен е фактът, че независимо от специфичността на изследванията от област “Хуманитарни науки“, прави впечатление значително по-високия брой публикации спрямо предходните години в издания с IF и импакт ранг. По-голяма част от представената в рамките на отчетите научна продукция, като статии и студии, публикувани или под печат е в реферирани и индексирани издания. Последните са включени в наукометрични бази данни Scopus и Web of Science, а също и в European Reference Index for the Humanities - ERIH PLUS, а някои са достъпни и в Central and Eastern European Online Library – CEEOL.

Забелязва се и значително по-голяма активност по отношение на международната и популяризаторска дейност, като се наблюдава определена тенденция за увеличаване броя на младите учени при реализацията на проектите.

В заключение може да се отбележи, че резултатите от проектите от тази област са представени основно от публикации, които в по-голямата си част са включени в наукометрични бази данни.

Предоставената документация от ФНИ на Комисията за наблюдение и оценка на дейността на Фонда и специално тази от област „Хуманитарни науки“ е много добре структурирана, максимално прегледна и като цяло улеснява до голяма степен работата на Комисията.

3.2. Научна област „Обществени науки“

Научните проекти, финансирани от ФНИ по научна област „Обществени науки“ се оценяват от *ПНЕК по Обществени науки* на базата на приетата от ФНИ методика за оценка по процедурите от конкурсите за финансиране на фундаментални научни изследвания. Комисията е обособена самостоятелно през 2017г., което позволява да се направи оценка за постигане целите на Националната стратегия за развитие на научните изследвания, Европейските рамкови програми, Европейската и Националната пътна карта за научноизследователска инфраструктура, както и във връзка с приоритизирането на финансирането на научни програми и проекти в тази научна област.

Анализ на дейността на ВНЕК по Обществени науки

Съгласно протоколите от заседанията на ВНЕК, резултатите от оценяването и класирането на постъпилите проектни предложения по основните конкурси за финансиране на фундаментални научни изследвания в научна област „Обществени науки“ са допуснати до оценка проектни предложения , както следва:

- 15 проектни предложения по „Конкурс за финансиране на фундаментални научни изследвания – 2018“, като на базата на получените оценки е направено класиране на 12 проекта, получили над 70 точки и съответно 7 са предложени за финансиране. Изготвен е списък с 5 резервни предложения;

- 16 проектни предложения по „Конкурс за финансиране на фундаментални научни изследвания по обществени предизвикателства – 2018“, от които са одобрени 7 проекта, като един от проектите, одобрен за финансиране по ОПР 02 - Социално развитие, решаване на демографския проблем и намаляване на бедността, е оттеглен и не е подписан договор за финансиране;

- 7 проектни предложения по Конкурса за финансиране на фундаментални научни изследвания на млади учени и постдокторанти – 2018, от които са 4 са предложени за финансиране и е изготвен списък с 3 резервни проектни предложения.

Всеки допуснат до оценяване проект е разглеждан и оценяван при спазването на принципите за безпристрастност, компетентност и избягване конфликт на интереси, посочени в чл. 51, ал. 1 от Правилника на ФНИ, както и в съответствие с Насоките и методиката за оценка по процедурата на Конкурса.

Анализ на дейността на ПНЕК по Обществени науки

През 2018 г. ПНЕК по Обществени науки е провела 7 заседания. От представените протоколи от тези заседания (Протоколи №10 до №16) е видно, че Комисията е разгледала 13 междинни отчета от Конкурси от 2016 г. и е взела решение да се сключат Анекси за втори етап.

През 2018 г. ПНЕК по Обществени науки към ФНИ е осъществявала работата си по оценка изпълнението на финансирани от ФНИ проекти и е представяла решенията си пред ИС в съответствие с всички нормативни изисквания.

На базата на представени рецензии и становища на финансистите ПНЕК по Обществени науки е взела решения за прекратяване на 2 проекта от тематични конкурси от 2016 и 2017 г.

Предоставената документация за анализ не съдържа извлечения и справки от специализирания софтуер „Регистър за кандидатстване и управление на проекти във Фонд „Научни изследвания“. Липсват обобщени справки, създадени с помощта на този софтуер, които да позволяват систематизиране на информацията за реализираните проекти и оценка на постигнатите резултати от научните изследвания. Тази информация се предоставя на Комисията за мониторинг, анализ и оценка на дейността на ФНИ под формата на сканирани копия на документите от отделните проекти.

Функционалностите на горепосочения специализиран софтуер свързани с организиране и провеждане на конкурсите, както и тези за проследяване на хода на изпълнение на договорите и за управление на финансовите средства са използвани пилотно за първи път през 2019 г. В тази връзка е необходимо ФНИ да предприеме мерки за активиране на всички функционалности и за използване на създадения софтуер, както и за провеждане на необходимите обучения (ако е необходимо) на персонала на ФНИ за работа с него, с цел постигане на ефективност на инвестицията в този продукт, а също така с оглед прилагането на адекватни съвременни процедури за кандидатстване, оценяване, мониторинг и контрол на изпълнението на финансираните научни проекти.

3.3. Научна област “Математически науки и информатика”

Работата на ВНЕК по Математически науки и информатика по доклади от Председателя на ВНЕК

ВНЕК оценява безпристрастно и в съответствие с изискванията допуснатите проектно-предложения, спазва се процедурата за оценяване, като на всеки оценител се изпращат съответните нормативни документи: Оценяването на проектите е извършено съгласно *Методиката за оценяване и класиране на проектите*, определена в *Насоките за кандидатстване в конкурса* в съответствие с чл. 53 от *Правилника на ФНИ*.

Комплексните оценки на 12 проектни предложения се формират в съответствие с чл. 58 от Правилника на ФНИ и са дадени в Приложение Н22Б. Списъкът с предложените от ВНЕК за финансиране 5 проектни предложения е приложен към доклада като Приложение Н22В. Общата сума за финансирането на 5-те проекта е 599 911 лв. До достигане на първоначално определената сума 670 000 лв. остават 70 089 лв. ВНЕК прилага и списък с 6 (шест) резервни проекта, които са оценени с над 70 т. (Приложение Н22Г). На ИС на ФНИ се предлага те да бъдат финансирани при наличие на допълнителни възможности.

Към доклада са приложени 4 приложения (Н22А-Н22Г). На комисията е представен и Доклад на Председателя на ВНЕК по Математически науки и информатика (МНИ) до Управителя на ФНИ и Председателя на ИС на ФНИ за дейността на ВНЕК (от 22.11.2018 г.) за оценяване и класиране на проектно-предложенията по *“Конкурс за финансиране на фундаментални научни изследвания по обществени предизвикателства 2018”*. Постъпили са 4 предложение, от които на изискванията за административно съответствие и допустимост отговаря едно – ОПР03/26 към ИИКТ-БАН. Комплексните оценки са формирани съгласно чл. 58 от Правилника на ФНИ и са приложение като Приложение ОПР22А.

Дейност на Постоянна научно-експертна комисия (ПНЕК)

ПНЕК по Математически науки и информатика е провела 7 (седем) заседания през 2018 г., на които са разгледани проекти от 2016 и 2017 г. Разгледани са доклади, молби, заявления от ръководители, определяне на рецензенти по постъпили отчети на финансирани проекти, постъпили доклади за фактически констатации на междинни и окончателни отчети. ПНЕК определя рецензенти на постъпили отчети и приема оценки по научната част на договорите.

ПНЕК по Математически науки и информатика е разгледал и докладвал на ИС за постъпилите доклади от ръководители на финансирани проекти за промени по договорите, касаещи промяна в срока на договорите, промяна в състава на научните колективи, корекции във финансовите планове и други.

Прегледът на Протоколите от седемте редовни заседания на ПНЕК по МНИ проведени през 2018 г., и докладите на докладчиците в ПНЕК по приключили проекти или такива на междинен етап, показва че:

- Представени са списъци с публикации по 16 проекта в списания с импакт фактор или ранг и в научни форуми по договор ДН 02-1 2016 – ДН02-16 2016.
- Проектите се подлагат на външен финансов одит, а спорните се одитират повторно от финансовия одитор на ФНИ.
- Протоколите от седемте заседания са представени като сканирани файлове.

В седемте заседания през 2018 г. на ПНЕК по МНИ са разглеждани проекти, които са на окончателен етап: 5 проекта от 2014 г. и 4 проекта от 2016 г. Разгледани с 11 междинни отчета по проекти от 2016 г. На заседанията са разглеждани молби и доклади на ръководители на проекти за закупуване на материали, включване и изключване на членове на колективи, прехвърляне на средства по етапи, корекции на финансови планове. Разгледани са и искания и уведомления по конкурси за двустранно сътрудничество и по програма КОСТ.

Справка за изпълнението и отчитането на финансираните проекти за 2018 г. към ПНЕК по Математически науки и информатика не е попълнена. Липсва информация за:

- а) брой научни публикации, резултат от приключили проекти в т.ч. в издания с импакт фактор и импакт ранг; б) брой патенти, резултат от приключили проекти.

За публикационната дейност през отчетния период, Комисията може да направи извод по предоставения Годишен отчет на дейността на ФНИ. Отчетени са 9 проекта и 193 публикации (стр. 68).

3.4. Научна област “Физически науки и науки за земята”

Работата на ВНЕК по Физически науки и науки за земята по доклади от Председателя на ВНЕК

На комисията е представен Доклад на Председателя на ВНЕК по ФННЗ до Управителя на ФНИ и Председателя на ИС на ФНИ за дейността на ВНЕК (от 27.11.2019 г.). За оценяване на допуснатите проекти на всеки оценител са изпратени съответните нормативни документи. Оценяването на проектите е извършено съгласно *Методиката за оценяване и класиране на проектите*, определена в *Насоките за кандидатстване в конкурса* в съответствие с чл. 53 от *Правилника на ФНИ*.

Съгласно Приложение Н24Б към Доклада на Председателя на ВНЕК са оценени 26 подадени проектни предложения. Одобрени и предложени за финансиране са общо 10 проекта (Приложение Н24В). ВНЕК е предложил списък с 16 резервни проектни предложения

(Приложение Н24Г), но не са предложени за финансиране поради недостиг на достатъчно средства. На ИС на ФНИ се предлага те да бъдат финансирани при наличие на допълнителни възможности.

Дейност на Постоянна научно-експертна комисия (ПНЕК)

ПНЕК по Физически науки провежда 8 заседания през 2018 г., на които преглежда списъците с проекти от 2013 г. до 2017 г. и определя отговорник за всеки проект, при спазване на предвидените условия.

Разгледани са доклади, молби, заявления от ръководители, определяне на рецензенти по постъпили отчети на финансирани проекти, постъпили доклади за фактически констатации на междинни и окончателни отчети, избор на оценители по договори. ПНЕК определя рецензенти на постъпили отчети и приема оценки по научната част на договорите.

Проекти в процес на изпълнение

ПНЕК по Физически науки и науки за земята разглежда и докладва на ИС за постъпилите доклади от ръководители на финансирани проекти за промени по договорите, касаещи: промяна в срока на договорите, промяна в състава на научните колективи, корекции във финансовите планове и други.

Разгледани са и искания и уведомления по проекти за включване на нови членове, корекции на финансови планове, закупуване на апаратура и програми, удължаване на срокове на етапи.

С утвърдената процедура за избор чрез жребий, ПНЕК определя оценители на постъпили отчети по проекти.

ПНЕК разглежда междинни отчети на проекти от 2013 г. до 2017 г. Предоставена на Комисията е Справка от ФНИ за отчитане на проекти от предходни сесии.

Представени са 14 списъка с публикации в списания с импакт фактор или ранг и научни форуми по договори „Документи по точка 7-20191024T144650Z-001.zip\Документи по точка 7\8 Научни резултати Физика\Физика - ZIP archive“: ДН08/1, 8, 9,10, 13-15, 17, 19,20, 23, Индия 01-7, ЦЕРН, Султанов, Литов.

За публикационната дейност през отчетния период, Комисията може да направи изводи по предоставените в отчетите 14 списъка с публикации в списания с импакт фактор или ранг и научни форуми по договори „Документи по точка 7-20191024T144650Z-001.zip\Документи по точка 7\8 Научни резултати Физика\Физика - ZIP archive“: ДН08/1, 8, 9,10, 13-15, 17, 19,20, 23, Индия 01-7, ЦЕРН, Султанов, Литов. По приключилите договори с ЦЕРН са представени 454 публикации (140+314). По останалите проекти са представени 141 публикации (ГО на ФНИ, стр. 69).

3.5. Научна област “Химически науки”

Работата на ВНЕК по Химически науки по доклади от Председателя на ВНЕК

Представени са доклади на Председателя на ВНЕК по Химически науки от Конкурс за фундаментални научни изследвания (3 бр.), Конкурс за фундаментални научни изследвания на млади учени и постдокторанти (3 бр.), Конкурс за фундаментални научни изследвания по обществени предизвикателства (3 бр.).

ВНЕК оценява проектите при спазване на принципите на безпристрастност и компетентност. За оценяване на допуснатите проекти на всеки оценител са изпратени съответните нормативни документи. Оценяването на проектите е извършено съгласно *Методиката за оценяване и класиране на проектите*.

Съгласно Приложение Н26А към Доклада на Председателя на ВНЕК са оценени 27 подадени проекта. Списъкът с класираните проекти е даден в Приложение Н26Б. Одобрени и предложени за финансиране са общо 8 (осем) проекта (Приложение Н26В) в рамките на бюджет от 957 143 лв. ВНЕК е предложен списък с 19 резервни проектни предложения (Приложение Н26Г), но не са предложени за финансиране поради недостиг на средства. На ИС на ФНИ се предлага те да бъдат финансирани при наличие на допълнителни възможности. Към доклада са приложени 4 приложения.

Дейност на Постоянна научно-експертна комисия (ПНЕК)

ПНЕК по Химически науки провежда 11 заседания през 2018 г., на които са прегледани списъците с проекти от 2013 г. до 2017 г. и определя отговорник за всеки проект, при условие, че отговорник на проект не може да бъде от организация, участваща в проекта, в роднински връзки с ръководител или член на колектива, или да има съвместни публикации през последните 5 години с член на колектива.

Прегледът на Протоколите от седемте редовни заседания на ПНЕК по Химически науки проведени през 2018 г., и докладите на докладчиците в ПНЕК по приключили проекти или такива на междинен етап, показва че

Представени са 13 списъка с публикации в списания с импакт фактор или ранг и научни форуми по договори „Документи по точка 7-20191024T144650Z-001.zip\Документи по точка 7\9 Научни резултати Химия\Химия - ZIP archive, unpacked size 572 907 313 bytes“: ДН09/4,5, 6, 9,12-16, 18, Индия 01-6, Словакия 01-2.

Представената информация от страна на ФНИ е по-пълна и по-подредена, в сравнение с тази представена за оценка на дейността през 2016 и 2017 г. и предходните конкурси.

За публикационната дейност през отчетния период, Комисията може да направи изводи по предоставените в отчетите 13 списъка с публикации в списания с импакт фактор или ранг и научни форуми по договори „Документи по точка 7-20191024T144650Z-001.zip\Документи по точка 7\9 Научни резултати Химия - ZIP archive“: ДН09/4,5, 6, 9,12-16, 18, Индия 01-6, Словакия 01-2). Съгласно тези списъци са отчетени 61 публикации.

В Годишния доклад на ФНИ за 2018 г. , стр. 69 са отбелязани 22 отчетени проекта и 79 публикации.

3.6. Научна област „Технически науки“

Оценка на дейността на ФНИ в научна област „Технически науки“ е направена въз основа на предоставените ни 6 протокола от заседанията на Постоянната научно-експертна комисия по технически науки (ПНЕК по ТН).

Комисията е разгледала 29 междинни отчета на проекти от 2016 г., като с утвърдената процедура за избор чрез жребий е определила оценители, след което е обсъдила и приела предложените оценки. На основание предложението на ПНЕК по Технически науки Изпълнителният съвет е взел решение за втори етап да им бъдат изплатени средства в общ размер от 1 661 981,50 лв.

Обобщената оценка на Фонд „Научни изследвания“ през 2018 г. в научната област „Технически науки“ е отлична.

3.7. Научна област „Селскостопански науки“

Работата на ВНЕК по ССН по Доклади от Председателя на ВНЕК

В Докладите си, Председателя на ВНЕК декларира, че при допускане, оценяване и класиране на проекто-предложенията, членовете са се придържали стриктно към *Правилника на ФНИ* и *Насоките и Методиката за оценяване и класиране на кандидатстващите за финансиране проекти*, утвърдена от ИС на ФНИ. ВНЕК оценява безпристрастно и в съответствие с изискванията допуснатите проекто-предложения, спазва се процедурата за оценяване, като на всеки оценител се изпраща пакет от документи: *Насоките за кандидатстване по конкурса; Правилник на ФНИ; Методиката за оценяване и класиране на кандидатстващите за финансиране проекти*. Декларира се, че оценката се извършва в съответствие с чл. 53 от *Правилника на ФНИ* и съгласно „Методиката за оценка и класиране на проектите“, определена в *Насоките за кандидатстване*.

Представени са на Комисията Доклади на Председателя на ВНЕК към Председателя на Управителния съвет на ФНИ за дейността на ВНЕК по Селскостопански науки по следните конкурси:

1. Обявени са три конкурса в сравнение с два през 2017 г., при които финансирането е увеличено спрямо 2017 г., както и спрямо предварителния бюджет на конкурса за млади учени. Отчетливото повишение при конкурса за млади учени и при допълнителния конкурс за фундаментални научни изследвания по обществени предизвикателства са ясен знак за усилията за МОН и ФНИ да стимулират по-високото привличане на младите учени в националната и международна научна общност.

2. ВНЕК работи по установени законосъобразни процедури за прием, оценка и класиране на проекто-предложения по конкурси на ФНИ, което гарантира законосъобразност на разходване на отпусканите публични средства в рамките на съответните нормативни документи.

3. Положителна стъпка е одобряването за финансиране на 3 проекта в Конкурса за финансиране на фундаментални научни изследвания по обществени предизвикателства - 2018 г., както и финансирането на 7 проекта от общо 10 подадени (с 2 повече подадени и с 5 повече финансирани в сравнение с 2017 г.) в Конкурса за финансиране на фундаментални научни изследвания на млади учени и постдокторанти - 2018 г.

4. Прави впечатление намаленият брой подадени проекто-предложения в Конкурса за финансиране на фундаментални научни изследвания 2018 г. – 29 за 2018 г. в сравнение с 49 през 2017 г. Трябва да се извърши проучване за причините за по-ниския брой кандидатстващи организации, което може да бъде индикация за:

- ефекта от промените в Насоките за конкурсите от 2018 г.
- незаинтересованост от страна на научните колективи, поради малкия брой проекти, които ще бъдат финансирани,
- ограничената информираност за конкурса,
- административни натовареност на научните колективи – документацията и процедурите, изисквани при кандидатстване.

5. Би било целесъобразно и полезно, в Докладите на Председателя на ВНЕК по ССН, наред с предложението за финансирането на конкурсите и оценката за спазването на процедурите, да се произнесе накратко и за качеството на допуснатите проекто-предложения – релевантност на тематиката, значимост за адресиране на обществени предизвикателства, очаквано въздействие и др. Или това може да се отрази в Годишния отчет на ФНИ.

Дейност на ПНЕК по ССН

ПНЕК по Селскостопански науки работи със състава одобрен през 2017 г. с решение на ИС. Към ПНЕК по ССН са поставени непосредствени задачи, описани в график приет от ИС, като в съответствие с Правилника на ФНИ заседанията на ПНЕК са определени на 6 бр. годишно. През 2018 г., ПНЕК по ССН провежда 8 заседания, едно от които е неприсъствено. ПНЕК по Селскостопански науки разгледа и докладва на Изпълнителен съвет за постъпилите доклади от ръководители, за промени по договорите, касаещи: промяна в срока на договорите, промяна в състава на научните колективи, корекции във финансовите планове и други.

Прегледът на Протоколите от осемте редовни заседания на ПНЕК по ССН проведени през 2018 г., вкл. докладите на докладчиците в ПНЕК по приключили проекти или такива на междинен етап, доклади на ръководителите проекти, подадените жалби и доклади на одитори, показва че:

Положителни страни:

- ПНЕК по Селскостопански науки разглежда и одобрява/неодобрява постъпилите доклади от ръководители на финансирани проекти (в периода 2010-2016) за промени по договорите, касаещи: промени в сроковете на договорите, промяна в състава на научните колективи, корекции във финансовите планове, превърляне на средства по перата на бюджета, признаване или непризнаване на извършени разходи и други;

- преглежда списъците с проекти от 2008 до 2016 г. и определя отговорници за всеки проект, при условие, че отговорник на проект не може да бъде от организация, участваща в проекта, в роднински връзки с ръководител или член на колектива, или да има съвместни публикации през последните 5 години с член на колектива;

- разглежда, обсъжда и приема рецензии на отчети за междинен етап на проекти, като заслушва докладчиците в ПНЕК във връзка с рецензиите, разглежда възражения на научните колективи, относно оценките и обективно преценя целесъобразността на изразходваните финансови средства;

- представени са списъци с публикации и участия на научни колективи в научни форуми в страната и чужбина, вкл. по сесиите за научни изследвания 2014-2016, двустранно сътрудничество със Словакия и Китай;

- в докладите на докладчиците за оценка на проектите от изминали сесии, се забелязва добра аналитичност при разглеждане на постигнатите научни резултати, предвидени по Работна Програма, както и в много случаи градивна критика към авторските научни колективи по отношение на качеството на научната работа (методична и др.) и по отношение изразходването на финансовите средства.

Отрицателни страни:

- Въпреки констатирането на значими пропуски в извеждането на проектите (липса на международни публикации в реномирани (с ИФ) научни издания, което не бива да се допуска, тъй като публикациите са наукометрични показатели за ефекта от финансираните научни изследвания, пропуски при целесъобразното разходване на финансовите средства и др.), по доклади на рецензенти на междинни етапи, ПНЕК по ССН дава добра оценка, одобрява проектите и ги допуска за финансиране;

- Все още липсва изискването научните колективи да отчитат *«изградените през отчетния период или реновиращи научни инфраструктури, които са в резултат на изпълнението на проекта, финансиран от Фонда, както и тяхното използване»*. По този начин, настоящата Комисия е в невъзможност да се произнесе по точка 6. от чл. 18 на Правилника за Наблюдение и оценка, защото за поредна година тази важна информация не е предоставена от ФНИ на Комисията, а и не е сигурно дали самият ФНИ събира и обобщава тази информация, въпреки направените забележки в предходните два доклада на Комисията;

- Все още не е възможна цялостна оценка за това дали е подобрена ситуацията по отношение на прецизирането (вкл. чрез постоянно актуализиране) на правилата за оценка на отчетите на проектите от ПНЕК.

- Забелязва се тенденция да се допускат за финансиране проекти от предходни сесии (2014-2016), които получават задоволителни оценки, но без по-задълбочени препоръки (вкл. По определени показатели) отстрана на рецензентите и ПНЕК за подобряване на работата на научните колективи на следващите етапи на проекта.

По т.7. Списък на научните резултати (патенти, публикации, модели, алгоритми, програми, методологии и др.) през отчетния период, които са в резултат на изпълнението на проекти финансирани от Фонда, съгласно чл.18 от Правилника за наблюдение и оценка на научноизследователската дейност, осъществявана от висшите училища и научните организации, както и на дейността на Фонд „Научни изследвания“ на Комисията е представена обобщена Справка на ПНЕК по Селскостопански науки за оценени проекти за 2014 и 2016 г. (виж Таблица 10 по-горе, според Приложение 3 към чл. 19 т.5 от Правилника за оценка, виж по-горе), която показва, че в 11 проекта вземат участие 17 докторанти и 16 млади учени участващи в договорите

Броят на научните публикации, в резултат от приключили проекти в т.ч. в издания с импакт фактор и импакт ранг, на финансираните от Фонда проекти, оценени през 2018 г. е 14. Към тях трябва да се добави, че за първи път се представят данни за Участници в научните колективи по отделните конкурси и по научни направления.

Представените данни и сравнението с останалите научни области сочат, че по този критерий научната област ССН изостава значително.

Представени са копия от научните публикации в съответните научни издания от конкурсите, както следва:

- 5 бр. от сесия Б 02-26 2014;
- 5 бр. от сесия Д 06-1 2017;
- 1 бр. от сесия Д 06-5 2016;
- 1 бр. от сесия Словакия 01-3 2016;
- 2 бр. от сесия Словакия 01-4 2016;
- 1 бр. от сесия Словакия 01-8 2016;
- 2 бр. от сесия Словакия 01-11 2016;
- 9 бр. от сесия Е 02-13 2014.

По точка 8 от Чл.18 на Правилника за наблюдение и оценка на дейността на ФНИ:

Списък на научните резултати през отчетния период, използвани в иновационни проекти

Изискуемият списък не е предоставен на Комисията.

3.8. Научна област “Биологически науки“ и „Медицински науки“

Дейност на ВНЕК по “Биологически науки” и “Медицински науки”

Представени са на Комисията Доклади на Председателя на ВНЕК към Председателя на Управителния съвет на ФНИ за дейността на ВНЕК по “Биологически науки“ и ВНЕК по „Медицински науки“ по следните конкурси :

- „Конкурс за финансиране на фундаментални научни изследвания – 2018“;
- Конкурс за финансиране на фундаментални научни изследвания по обществени предизвикателства – 2018;
- „Конкурс за финансиране на научни изследвания на млади учени и постдокторанти – 2018“.

ВНЕК работи по установени законосъобразни процедури за прием, оценка и класиране на проектно-предложения по конкурси на ФНИ, което гарантира законосъобразност на разходване на отпусканите публични средства в рамките на съответните нормативни документи.

В научно направление „Биологически науки“ са финансирани 16 проектни предложения от общо 41 предложения, което е намаление спрямо предходната година, 2017 когато са финансирани 18 от общо 41 проектни предложения.

Наблюдава се драстично намаление в прогнозните бюджети за финансиране на фундаментални научни изследвания 2018 г. в направление “Медицински науки” и съответно намаление на броя подадени проекти (30 за 2018, спрямо 70 за 2017 г.). Това е компенсирано до известна степен впоследствие с допълнително финансиране на още 5 проектни предложения.

Положителна тенденция е обявяване на Конкурса за финансиране на фундаментални научни изследвания по обществени предизвикателства - 2018 г., г. в който Биологически и Медицински науки са застъпени в област 3. Подобряване на качеството на живот – храни, здраве, биоразнообразие, опазване на околната среда, градска среда и транспорт и др. Финансирани са 4 от 8 предложения в Биологически науки и 4 от 6 предложения в Медицински науки.

Препоръки

Научната продукция в област „Медицински науки“ за България, като цяло, не само финансирана от ФНИ, е на едно от водещите места според WEB of Science и Scopus, както по брой публикации, така и по импакт фактор и брой цитирания. Имайки предвид това, както и че изследванията в тази област са скъпи, но с голям социален ефект, свързан със здравето на нацията, буди недоумение процентното разпределение на бюджета за финансиране на фундаментални научни изследвания по научни направления.

Прогнозният бюджет за направление Медицински науки (9%) е по-нисък от този на Биологически науки (14%), Технически науки (17%), Физически (12%) и Химически (10%) науки, и съизмерим с бюджета на Хуманитарните (9%) и Обществените науки (9%).

Предложението към ИС на ФНИ за следващата година е разпределението на средствата по направления да бъде по-добре съобразено с наличния научния капацитет в страната, научната продукция и спецификата на изследователската дейност в отделните научни направления, както и по-специално повишаване на относителния дял на средства отделяни за фундаментални изследвания в медицинската област, поне на нивата на финансиране на Биологически науки.

ПНЕК по Биологически науки

Прегледът на протоколите от заседанията на ПНЕК по Биологически науки и ИС на ФНИ показва че ПНЕК по Биологически науки е провела 6 присъствени и 2 неприсъствени заседания през 2018 г., на които са:

- Прегледани списъците с одобрени и финансирани проекти от Конкурс 2018 г., като е

определен отговорник за всеки проект, при спазване на съответните условия.

- Комисията е разгледала междинни отчети на проекти от 2016 и 2014 г., като с утвърдената процедура за избор чрез жребий е определила оценители, след което е разгледала, обсъдила и приела предложените оценки.

- Разгледани са общо 17 проекта (14 проекта по конкурс за фундаментални научни изследвания 2016 г, 1 по двустранно сътрудничество със Словакия, 2 по конкурс за фундаментални научни изследвания 2014 г), като 2 от проектите са получили отлична оценка, 10 са с много добра, а 5 са с добра оценка.

- На основание предложението на ПНЕК по Биологически науки, Изпълнителният съвет взема решение да се финансира вторият етап на договорите, като им бъдат изплатени средства на обща стойност 767 234 лв.

- Също така с утвърдената процедура за избор чрез жребий определя оценители на постъпилите регулярни междинни отчети по проекти и на други типове проекти, за които отговаря ПНЕК от конкурси за двустранно сътрудничество (проект за сътрудничество със Словакия), като след решение на ИС сумата, която им е изплатена, е в размер на 5085 лв.

- ПНЕК е разглеждал и е вземал становище по разнообразни искания от ръководители на текущи проекти, свързани с промени в сроковете на договорите, промяна в състава на научните колективи, корекции във финансовите планове, превърляне на средства по перата на бюджета, признаване или непризнаване на извършени разходи и други.

ПНЕК по Медицински науки

Прегледът на протоколите от заседанията на ПНЕК по Медицински науки показват, че ПНЕК провежда 6 присъствени и 2 неприсъствени заседания през 2018 г. на които са:

- Преглеждани списъците с одобрени и финансирани проекти от Конкурс 2018 г., като е определен отговорник за всеки проект, при спазване на съответните условия.

- Комисията разглежда междинни отчети на 12 проекти от 2016 г., като с утвърдената процедура за избор чрез жребий определя оценители, след което обсъжда и приема предложените оценки.

- На основание предложението на ПНЕК по медицински науки Изпълнителният съвет взема решение да се финансира вторият етап на договорите към направление Медицински науки. Общата стойност на преведените средства в ПНЕК по Медицински науки по конкурс 2016 г. е 649 000 лв.

- ПНЕК по Медицински науки е разглеждал и вземал становище по разнообразни искания от ръководители на текущи проекти, свързани с промени в сроковете на договорите, промяна в състава на научните колективи, корекции във финансовите планове, превърляне на

средства по перата на бюджета, признаване или непризнаване на извършени разходи и други.

ИЗВОДИ

- Добро впечатление правят критичните и аналитични доклади на ПНЕК, с обръщане на специално внимание на броя и вида на публикациите, импакт фактор и импакт ранк, статус на публикацията към момента на подаване на отчета (публикуване, приета, под печат, изпратена за оценка), участие на членове на колектива в публикацията, отбелязване на приноса на ФНИ в публикациите при определяне на крайната оценка на проекта.

- На няколко места в протоколите на ПНЕК е обърнато специално внимание на случаи, в които са отразени благодарности на ФНИ в публикации, но в авторския колектив на публикацията няма членове на колектива по проекта, или са отчетени публикации на колектива, в които няма изказани благодарности.

- Прави впечатление повишена критичност при оценяване на дейността по проектите от страна, както на рецензентите, ПНЕК, така и на ИС. В три случая от работата на ПНЕК по Медицински науки, когато е налице разминаване в оценките между двамата рецензенти, след докладване на ИС, решението на Изпълнителния съвет е, че приема за окончателна оценка по-ниска от тази предложена от ПНЕК.

- В докладите на докладчиците за оценка на проектите от изминали сесии, се следи за оценка на степента на изпълнение на Работната програма и постигнатите резултати, като в редица случаи са налице препоръки към авторските научни колективи.

- Представени са списъци с публикации и участия на научни колективи в научни форуми в страната и чужбина по 15 проекта за ПНЕК по Биологически науки.

- Представени са списъци с публикации и участия на научни колективи в научни форуми в страната и чужбина по 11 проекта за ПНЕК по Медицински науки.

По т.7. Списък на научните резултати (патенти, публикации, модели, алгоритми, програми, методологии и др.) през отчетния период, които са в резултат на изпълнението на проекти, финансирани от Фонда, съгласно чл.18 от Правилника за наблюдение и оценка на научноизследователската дейност, осъществявана от висшите училища и научните организации, както и на дейността на Фонд „Научни изследвания“ на Комисията са представени:

- Списъци с публикации и участия на научни колективи в научни форуми в страната и чужбина по 15 проекти за ПНЕК по Биологически науки.

Списъците съдържат научни публикации по проекти, оценявани през 2018 г., включващи и участия в конференции и конгреси, както и публикации, подготвени, подадени и под печат, с отразени публикации в списания с ИФ и ИР, както и други реферирани. Според приложените

списъци на индивидуалните проекти са 17 в списания с ИФ, и 12 в други издания, 7 участия в конгреси.

- Обобщената Справка (Приложение 3 към Годишния отчет на ФНИ през 2018 г.)

Според таблицата, в направление Биологически науки през 2018 г са финансирани и отчетени на етап междинен отчет 15 проекта по Конкурс "Финансиране на фундаментални научни изследвания 2016". В тях са взели участие съответно 18 докторанти и 18 млади учени и са реализирани 39 научни публикации.

Отчетен е 1 проект по "Конкурс за двустранно научно-техническо сътрудничество между България и Словакия 2016", в който са взели участие 2 докторанти, 1 млад учен и е реализирана 1 публикация.

Отчетен е и един проект по "Конкурс за финансиране на научни изследвания в приоритетни области 2014". По него са работили 3 докторанти, 4 млади учени и са реализирани 5 публикации.

- Списъци с публикации и участия на научни колективи в научни форуми в страната и чужбина по 11 проекти за ПНЕК по Медицински науки, при оценени 12 проекти от ПНЕК.

Списъците съдържат научни публикации по проекти, оценявани през 2018 г., включващи и участия в конференции и конгреси, както и публикации, подготвени, подадени и под печат, с отразени публикации в списания с ИФ и ИР, както и други реферирани.

Според приложените списъци на 11 индивидуални проекти са направени общо 27 публикации, от които 19 в списания с ИФ (2 от които изпратени, но все още не са приети), и 3 в други издания, 5 в български списания, и 3 участия в конгреси, публикувани в списания с ИФ.

- Обобщената Справка (Приложение 3 към Годишния отчет на ФНИ през 2018 г.)

Според таблицата, в направление Медицински науки през 2018 г. са финансирани и отчетени на етап междинен отчет 12 проекта по Конкурс "Финансиране на фундаментални научни изследвания 2016". В тях са взели участие съответно 24 докторанти и 29 млади учени и са реализирани 32 научни публикации.

3.9. Изводи от предоставената от ФНИ документация и информация относно дейност на ВНЕК по конкурс „Финансиране на научни изследвания на млади учени и постдокторанти – 2018“

Конкурсът за финансиране на научни изследвания на млади учени, проведен от Фонд „Научни изследвания“ през 2017 г. е открит въз основа на решение на Изпълнителния съвет на ФНИ с протокол № 25 от 06.07.2018 г. Предвиденият общ бюджет е в размер на 1 000 000

лв., като минималната сума за всеки проект е 15 000 лв., а максималната - 20 000 лв. Критериите за допустимост са ясно дефинирани и са съсредоточени в съответните направления.

Процедурата за оценка на проектните предложения включва проверка на административното съответствие и допустимостта на предложенията и научна и техническа (финансова) оценка. Оценките, класирането и одобрението на проектните предложения са представени от докладите на ВНЕК по научни области пред ИС на ФНИ.

Постъпилите проектни предложения по конкурса за финансиране на научни изследвания на млади учени са общо 71, разпределени по научни области както е представено в таблица 10.

Таблица 10 Оценени и класирани проектни предложения от конкурс за финансиране на научни изследвания на млади учени и постдокторанти – 2018 г.

Научна област	Оценени проекти	Класирани проекти	Предвиден предварителен бюджет
Биологически науки	13	13	140 000 лв.
Математически науки и информатика	0	0	70 000 лв.
Медицински науки	10	10	90 000 лв.
Науки за земята	1	1	50 000 лв.
Обществени науки	7	7	90 000 лв.
Селскостопански науки	10	10	80 000 лв.
Технически науки	14	13	170 000 лв.
Физически науки	2	2	120 000 лв.
Химически науки	9	9	100 000 лв.
Хуманитарни науки	5	4	90 000 лв.
ОБЩО	71	69	1 000 000 лв.

Както е видно от таблицата най-много на брой проектни предложения и най-голяма конкуренция за финансиране на постъпилите проекти отново са в научните области „Технически науки“ и „Биологически науки“. Очевидно е, че предвиденият предварителен бюджет за финансиране на научните изследвания на млади учени и постдокторанти е недостатъчен. Това е наложило в рамките на класиранията във всички научни области да се съставят списъци с резервни проекти.

На базата на докладите на ВНЕК по отделните научни области ИС на ФНИ в утвърдил за финансиране общо 41 проекта, разпределени по научни области, както е представено в таблица 11 на обща стойност 819 221 лв.

Таблица 11 Одобрени за финансиране проектни предложения по конкурс за финансиране на научни изследвания на млади учени и постдокторанти – 2018 г.

Научна област	Брой одобрени проекти	Допълнително одобрени проекти	Одобрено финансиране, лв.	Финансиране за допълнително одобрени проекти, лв.
Биологически науки	7	2	139 994	40 000
Математически науки и информатика	-	-	-	-
Медицински науки	5	2	99 450	39 950
Науки за земята	1	-	20 000	-
Обществени науки	4	1	79 997	18 989,90
Селскостопански науки	5	2	99 800	39 900
Технически науки	8	2	159 980	40 000
Физически науки	2	-	40 000	-
Химически науки	5	1	100 000	19 910
Хуманитарни науки	4	-	80 000	-
ОБЩО	41	10	819 221	198 749,90

С решение на Изпълнителния съвет на Фонд „Научни изследвания“ допълнително са финансирани още 10 проектни предложения с обща сума 198 749,90 лв. Решението на ИС е взето въз основа на предложение за разпределение на оставащи средства за финансиране на резервни проектни предложения по „Конкурс за финансиране на фундаментални научни изследвания на млади учени и постдокторанти – 2018 г.“ по научни области. ИС е приел да бъдат финансирани проектни предложения по научните области, по които има най-нисък процент на финансирани спрямо подадени проекти, така че да се получат близки стойности за отделните научни области.

Очевидно е, че първоначално предвиденият бюджет за финансиране на научни изследвания на млади учени и постдокторанти през 2018 г. е увеличен със 17 970 лв., което свидетелства за усилията на ръководството на Фонда за провеждане на целенасочена политика и предприемане на мерки за насърчаване на научните изследвания на млади учени и за създаване на необходимите предпоставки за повишаване квалификацията на научните кадри; за разпространение на резултатите от изследователската дейност; и за поощряване проекти с участието на млади учени и постдокторанти.

В Годишния отчет на ФНИ е направен анализ на участниците в отделните конкурси според базовите организации, Институт на БАН, Институт на ССА, Висши училища, други научни организации, както и успеваемостта (брой подадени и брой одобрени проекти (фиг. 7 от ГОФНИ)).

3.10. Изводи от предоставената от ФНИ документация и информация относно дейност на ВНЕК по конкурс „Българска научна периодика – 2018“

Конкурсът „Българска научна периодика - 2018 г.“ е открит със заповед РД01/23 от 06 юни 2018 на проф. Веселин Брезин, управител на ФНИ. Обявен е на интернет страницата на ФНИ (<https://www.fni.bg/?q=node/772>) с покана, съдържаща описание на документите за кандидатстване с линкове към отделните документи.

Заповедта съдържа:

- Прогнозен общ бюджет за 2018 г. от 400 000 лв. (200 000 за 2017)
- Минималната и максимална сума на проектите е 4000 – 7000 лв.
- Срок на изпълнение на проектите - 12 месеца
- Изисквания към кандидатите
- Критерии и показатели за оценка, и пр.

С решение на ИС (Протокол №32/22.08.2018 г.) е създадена „Временна научно-експертна комисия“ (ВНЕК).

Към 12.09.2018 г. по конкурс „Българска научна периодика – 2018“ са постъпили общо 76 бр. проектни предложения, всички от които са преминала етапа на административно съответствие и допустимост. Допуснатите проекти са оценени от експерти в съответствие с публично обявени критерии. Едно проектно предложение е оттеглено по желание на колектива.

По конкурс „Българска научна периодика – 2018.“ са класирани 75 проектни предложения. В рамките на бюджета по конкурса са финансирани 66 бр. проектни предложения, които са получили комплексна оценка равна или надвишаваща 53 точки. Общата сума на финансираните проектни предложения възлиза на 432 830,30 лв..

В документ на ФНИ „Насоки и методика за оценка по конкурс българска научна периодика –2018“ са дадени основни критерии за научна оценка на проектните предложения и основни индикатори за резултат по настоящата процедура.

Забележка:

Индикаторът „брой млади учени, автори/съавтори на статии“ може да не сработи, поради липса на информация за възрастта на авторите.

3.11.Изводи от предоставената от ФНИ документация и информация относно Процедура за предоставяне на национално съфинансиране за участие на български колективи в утвърдени акции по Европейската програма за сътрудничество в областта на научните изследвания и технологии COST

Основната цел на процедурата по Европейска програма COST е да създадат условия за пълноценно участие на български научни колективи в одобрените по програмата акции чрез предоставяне на национално съфинансиране, както и да се засили интереса и присъствието на българската академична общност в програмата COST като цяло.

Съгласно чл. 19 от Правилника за наблюдение и оценка на научноизследователската дейност, осъществявана от висшите училища и научните организации, както и на дейността на Фонд „Научни изследвания“ е предоставена, съгласно чл.18 от Правилника, на електронен носител информация за дейността свързана с Процедура за финансова подкрепа на международни научни форуми в Република България и Програма COST към Фонд „Научни изследвания”.

- По т.1 са приложени пакет от документи за кандидатстване
- По т.2. са представени са приложени два доклада на ВНЕК по Процедура за финансова подкрепа на международни научни форуми в Република България и Програма COST към Фонд „Научни изследвания” от 30.11.2018 и 13.12.2018.
- По т. 3 са представени 5 протокола на ИС на ФНИ, от 12.01.2018; 29.06.2018; 24.07.2018; 17.08.2018; 03.12.2018.
- По т. 4 са приложени Указания за отчитане на договорите, финансирани по Процедура за финансова подкрепа на международни научни форуми в Република България и Програма COST към Фонд „Научни изследвания”.
- По т.5 е приложен файл с Приложение 3 към Годишния отчет на ФНИ, в който няма информация за Програма COST

Според Годишния доклад на ФНИ ВНЕК по Програма COST е разгледала документите и направила проверка по 17 искания за национално съфинансиране. Всички проектни

предложения са одобрени за финансиране, като по сключените 17 договора е предоставено съфинансиране от страна на ФНИ в размер на 630 756,69 лв. за двугодишен период.

Изплатени са и вторите траншове по договори по КОСТ 2017 в размер на 392 000 лв.

На свое заседание, проведено на 13.12.2018 г., ВНЕК по Процедура за финансова подкрепа на международни научни форуми в Република България и Програма COST към ФНИ, приема предложение за пакет от документи за кандидатстване по Процедура за предоставяне на национално съфинансиране за участие на български колективи в утвърдени акции по Европейска програма COST. Отсъствието на такива досега затруднява кандидатите при оформянето на проектните предложения, а и Комисията при разглеждането им. В пакета документи се предвижда и промяна на някои от финансовите условия.

Предложението е одобрено с Решение на ИС през м. февруари 2018 г. Максималният срок на договора за съфинансиране е две години. След приключване на договора и в случай, че акцията не е приключила и се предвижда участие на българския колектив, ръководителят на проекта може да кандидатства отново за оставащото време до приключване на Акцията, след като подаде отчет по приключилия договор.

Тъй като на Комисията са предоставени 2 от протоколите от работата на ВНЕК (от 30.11.2018 и 13.12.2018), в които има информация само за 5 одобрени предложения за проекти по програма COST, на обща стойност 200 000 лв. източник на информация за програма COST са основно Протоколите от заседанията на ИС и Годишния доклад на ФНИ.

Сред представените документи не е наличен пълен списък на одобрените проекти от ВНЕК по Процедура за финансова подкрепа на международни научни форуми в Република България и Програма COST към Фонд „Научни изследвания”.

3.12.Изводи от предоставената от ФНИ документация, относно дейност на ВНЕК по “Конкурс за проекти по програми за двустранно сътрудничество БЪЛГАРИЯ – РУСИЯ-2017 г.”

През 2018 г. е осъществено оценяване и финансиране на конкурси по двустранно сътрудничество, обявени през 2017 г., и са обявени нови конкурси в съответствие с ГОП на ФНИ.

Конкурсът за финансиране проекти по програми за двустранно сътрудничество 2017 г. България – Русия е обявен е на интернет страницата на Фонд “Научни изследвания” (ФНИ), (<https://www.fni.bg/?q=node/691>) с покана.

Подаването на проектни предложения по конкурс „Двустранно сътрудничество България – Русия – 2017 г. е приключило на 23.10.2017 г. Общият прогнозен бюджет на конкурса възлиза

на 400 000 лв., от които за 2018 г. са предвидени 200 000 лв. Договорено е с руската страна да бъдат финансирани до 20 научни проекта. Максималният размер на финансиране на всеки индивидуален проект е 25 000 лв., а минималният размер - 15 000 лв. Изготвен е списък със 107 бр. класирани проектни предложения.

Решението за финансиране на проектните предложения е взето на заседание на ИС с протокол № 20 от 21.05.2018 г. Одобрени за финансиране са 20 проектни предложения на обща стойност 493 303,43 лв., като от бюджета за 2018 г. са изплатени 50% от договорените суми на стойност 246 651,43 лв. Финансираните са проектни предложения на базови организации.

С Решение на ИС на ФНИ, Протокол № 34 от 10.09.2018 г. е определен нов състав на ВНЕК за организиране на дейността по допускане, оценяване и класиране на научните проекти по конкурси за Двустранно сътрудничество –2018 г. Не са представени доклади на ВНЕК по конкурс за двустранно сътрудничество България-Русия за 2018 г.

ФНИ отправя покана за участие в „КОНКУРС ЗА ПРОЕКТИ ПО ПРОГРАМИ ЗА ДВУСТРАННО СЪТРУДНИЧЕСТВО 2018-2019 г. – БЪЛГАРИЯ – РУСИЯ“ и са представени научните области, в които ще бъдат финансирани съответните проекти.

IV. ОБЩИ ЗАКЛЮЧЕНИЯ И ПРЕПОРЪКИ ЗА ДЕЙНОСТТА НА ФНИ

4.1. Изпълнение на комуникационната стратегия на ФНИ

Комуникационната стратегия за популяризиране на дейността на ФНИ отговаря директно на потребността от ефективна връзка между науката и гражданското общество, залегнала в целите на Националната стратегия за развитие на научните изследвания в Република България 2017-2030 г.

В периода октомври - декември 2018 г. са осъществявани срещи с медии и изготвяни прессъобщения за дейността на ФНИ. Прессъобщенията са публикувани като новини в сайта на ФНИ и/или на страниците на съответните базови организации-бенефициенти.

- Изготвени са общо 11 прессъобщения, достигнали до други 66 други медии, 22 публикации в социални медии, 4 присъствия в радио- и телевизионни медии, (БНТ и БНР), 8 отразявания в печатни медии.

- В изпълнение на Комуникационната стратегия са проведени успешно представяния на дейностите по изпълнение на три проекта за Университетски научноизследователски комплекси (ДУНК). Пред научната общност, медиите и обществото успешно бе демонстрирана изградената нова научна инфраструктура и резултатите по изпълнение на трите проекта за университетски научноизследователски комплекси (ДУНК) чрез серия от събития.

Всички представяния са реализирани в тясно сътрудничество с бенефициентите на проектите (Софийския университет „Св. Климент Охридски“, Медицинския университет – София и Техническият университет – София), в съответствие с Национална стратегия за развитие на научните изследвания в Република България 2017 – 2030 г. и в изпълнение на Комуникационната стратегия на Фонд „Научни изследвания“.

Представянията са проведени както следва:

- Университетският комплекс по хуманитаристика „Алма Матер“ е представен на 26 ноември 2018 г. в Центъра по археометрия на Софийския университет „Св. Климент Охридски“.
- Националният университетски комплекс за биомедицински и приложни изследвания е представен на 29 ноември 2018 г. в Предклиничния университетски център на Медицинския факултет на Медицински университет – София.
- Университетският научноизследователски комплекс за иновации и трансфер на знания в областта на микро/нанотехнологии и материали, енергийната ефективност и виртуалното инженерство (УНИК) е демонстриран на 3 декември 2018 г. в Академична зала в Ректората на Техническият университет – София.

Общият брой участници в трите събития е над 120, включително представители на академичната общност, държавната администрация, медиите и бизнеса.

Имайки предвид активното отразяване на медии като Българското национално радио (БНР) и Българската национална телевизия (БНТ), можем да допуснем, че оценката за достигната аудитория надхвърля 1,5 млн. души.

- Предприети са действия с цел оптимизация и обновяване на уебсайта на ФНИ (www.fni.bg)

Проведени са срещи и е изработен доклад, в който са обсъдени различни възможности за обновяване на уебсайта на ФНИ. Проведена е консултация, подробно обсъждане с техническата поддръжка и подбор на хостинг и други услуги, свързани с обезпечаване функционирането на уебсайта на ФНИ.

В края на 2018 г. окончателно е завършено прехвърлянето на уебсайта на ФНИ на нов хостинг. Започна и изготвяне на техническо задание за изработка нов, модерен, технологичен, информативен и атрактивен уебсайт на ФНИ.

4.2. Принос на Фонда за постигане целите на Националната стратегия за развитие на научните изследвания, Европейските рамкови програми, Европейската и Националната пътна карта за научноизследователска инфраструктура

Дейността на ФНИ е насочена към постигане целите на Националната стратегия за развитие на научните изследвания (НСНИ), Европейските рамкови програми, Европейската и Националната пътна карта за научноизследователска инфраструктура.

По отношение на работата на Фонда са налице положителни тенденции за реализиране на целите, залегнали в НСНИ, които най-общо могат да бъдат дефинирани като нормативна и ресурсна осигуреност, а също така и институционална организация. В същото време се наблюдават и някои недостатъци, които до известна степен затрудняват дейността на Фонда.

Нормативна и ресурсна осигуреност

Положителни тенденции

Като положителен акцент в работата на Фонда може да се посочи функциониращата информационна система. Тя се използва за въвеждане на съответната информация, необходима при кандидатстване по различните научни програми, начините на отчитане, в това число и на финансовите параметри на даден проект.

Към Фонда функционира Интернет - страница, до която е осигурен обществен достъп. По този начин се осигурява прозрачност по отношение на годишните оперативни програми и тяхната актуализация, анонсиране на конкурсни сесии, одитни доклади на ФНИ, методическата страна на оценяване на административната и научната допустимост на проектните предложения, а така също и методиката на оценяване резултатите на вече реализирани проекти.

Недостатъци

Проблемът, свързан с недостатъчен брой специалисти, които да осигуряват пълен административен капацитет, все още не е разрешен. Независимо че степента на осигуреност не е само проблем на ФНИ, то въпросът за недостиг на човешки ресурси продължава да затруднява работата на Фонда.

Софтуерът, чрез който се целеше да се постигне по-високо ниво на ефективност при работата с бази данни, свързани с нови проекти на ФНИ и то за един седемгодишен период – от 2008 до 2014 г., на практика не се използва достатъчно резултатно.

Институционална организация

Правната рамка, която осигурява обективност на провежданите конкурси и техният мониторинг е публикуваният в ДВ. бр.41 /31 Май 2016 г. актуализиран Правилник на ФНИ от 2014 г. Този правилник от своя страна кореспондира със ЗИД на ЗНИИ. По този начин е

създадена една по-добра система на организация, която отговаря на същността и спецификата на работа на научноизследователската дейност на ФНИ и е до известна степен гаранция и условие за следване на Годишна програма на ФНИ за 2018 г.

През отчетната 2018 г. постъпващата информация от ФНИ е значително по-добре структурирана и позволява по-ефективна работа с нея при анализа на дейността на ФНИ. В това отношение може да се говори за определен напредък в сравнение с предходните години.

В тази връзка следва да се отбележи и фактът, че съответните експертни комисии следват в своята работа постулатите, залегнали в приетите през 2014 г. Правила.

Процедурата за приемане на ГОП на ФНИ за 2018 г., която се определя от Правилника на ФНИ, се спазва, като съдържанието на ГОП отговаря на Правилника на ФНИ (чл. 28).

Методиката за оценка на проектните предложения и съответната документация, която включва договори, декларации за различните конкурсни сесии през 2018 г., както и насоките на кандидатстване, са съгласувани с МФ и са съобразени с изискванията на Рамката за държавни помощи на действащия Регламент № 651 от 2014 г. за режима на държавни помощи.

Процедурата по допускане, оценяване и класиране на проекто-предложенията, следва стриктно Правилника на ФНИ и Методиката за оценяване и класиране на кандидатстващите за финансиране проекти, утвърдена от ИС на ФНИ.

ВНЕК оценява безпристрастно и в съответствие с изискванията допуснатите проекто-предложения, спазва се процедурата за оценяване, като на всеки оценител се изпращат следните нормативни документи: Публичната обява на ФНИ за конкурса; Насоките за кандидатстване по конкурса; Методиката за оценяване и класиране на проектите, кандидатстващи в Конкурса.

Оценяването на проектите е извършено съгласно Методиката за оценяване и класиране на проектите, определена в Насоките за кандидатстване в конкурса в съответствие с чл. 53 от Правилника на ФНИ. На интернет страницата на ФНИ се поместват резултатите от процедурата по оценяване на проектните предложения от конкурсните сесии.

През 2018 г. ПНЕК са приели отчети по етапи на проекти от конкурсни сесии от изминали периоди, а също така е препоръчано на ИС на ФНИ да приеме междинни отчети, някои от които са насочени за становище от финансист и окончателни отчети, а така също и да бъдат прекратени отделни проекти, като са посочени обективните причина за това. В тази връзка следва да се отбележи и взимането под внимание на резултатите от финансови одити на междинните отчети по проекти от сесии от споменатия период, както и решения да бъдат финансирани вторите етапи за реализация на тези проекти.

Недостатъци

Все още продължават повече или по-малко недостатъците в представената за анализ документация от ФНИ.

Най-общо тези пропуски са свързани с: проблеми със списъците на съответните научни колективи и техните ръководители, информация за публикации в рецензирани издания и такива с импакт фактор, а така също и рецензии и доклади по междинни доклади.

4.3. Въздействие и ефикасност на изпълнението на Годишната оперативна програма на Фонда за развитието на научните изследвания и иновациите в България

На база Годишния отчетен доклад за дейността на ФНИ през 2018 г., а така също и от приложената справка по отношение реализацията на проектите, за които е било осигурено финансиране през отчетната година може да се отбележи, че:

- Продължава положителната тенденция за разпространение на научните резултати на български учени в авторитетни издания и на различни международни и национални форуми.
- Подкрепата за български специалисти се осигурява и чрез заплащане на годишните членски вноски в ЦЕРН от МОН. Това от своя страна дава възможност за достъп до изключителни по своята важност изследвания в най-голямата в света лаборатория по физика на елементарните частици.
- Приложението на конкурсния принцип, който е в основата на политиката на МОН за научна реализация и конкурентност, до известна степен позволява поддържане на определено ниво на развитие на научните изследвания, ангажиращи все по-голям брой специалисти. От друга страна, обаче, все още не може да се говори за една напълно устойчива и всеобхватна тенденция за развитие на тези изследвания.

Според Годишния отчетен доклад за дейността на ФНИ през 2018 г., а така също и от приложената справка по отношение реализацията на проектите, за които е било осигурено финансиране през отчетната година може да се отбележи, че:

- Все още публикации в издания с импакт фактор и импакт ранг са сравнително малко. В известен смисъл това е донякъде разбираемо за обществените и хуманитарни науки поради тяхната специфичност, но в други области тази тенденция следва да бъде постепенно преодолявана. Гаранция за това е и все по-значителното участие на докторанти и постдокторанти, както по отношение на публикационната дейност, така и по отношение участието им в различни научни форуми у нас и в чужбина.
- При процедурата на отчитане на проектите към Фонда следва задължително да има списък със структурирано представяне на публикациите: - автор/автори, заглавие, вид на

изданието – статия, студия, монография, колективен сборник, рецензия, съобщение, учебник, доклад от научна конференция, вид на научния форум и място на провеждане, място на издаване, страници, impact factor (ако има такъв).

Практиката да се приемат непълни и частични отчети, при които не са спазени предварително определените правила на отчитане, трябва да бъде прекратена. Също така да не се приемат отчети, в които резултатите са представени повествователно, в разказвателен вид, без да са свързани със съответните публикации.

Всички споменати по-горе изисквания би трябвало да бъдат предварително формулирани и да са задължителна част от проектната документация.

4.4. Резултати от приоритизирането на финансирането на научни програми и проекти по научни области съгласно приложение № 1 на Правилника за наблюдение

Положителна тенденция е увеличаването средствата за финансиране на изследователски проекти на млади учени /вж. стр.12, табл. 15. Изплатени финансови средства по конкурси за 2018 г./.

Независимо от тази положителна тенденция има определено несъответствие между броя на класираните проектни предложения с участието на млади учени, чиято комплексна числова оценка надвишава праговата стойност от 70 точки и броя на финансираните проекти. Причината са финансовите ограничения, които предопределят подобно несъответствие. В тази връзка трябва да се направи необходимото за рязко увеличаване на средствата за финансиране на повече одобрени проекти с високи оценки от ВНЕК на сесиите за научни изследвания.

4.5. Ефективност на дейността по осъществявания контрол на изпълнение и отчитане на финансираните проекти

При оценяването на междинни отчети по изпълнение на договорите, с оценки съответно „незадоволителен“, „добър“, „мн. добър“ и „отличен“, са спазвани Правилата за работа на ПНЕК към ФНИ.

По отношение на контрола от страна на ФНИ относно целесъобразността на разходването на средствата към днешна дата вече може да се говори за една в много по-голяма степен реалистична политика за финансиране на проектите.

Значително подобрене се забелязва и в дейността на Постоянните научно-експертни комисии и ФНИ като цяло при текущия мониторинг, свързан с прекратяване на финансирането при констатирани различни по вид нарушения – напр. финансови и административни, а така също и за ограничаване на отпускането на средства след съответните констатации и становища

на финансови експерти за правомерността на извършените разходи. Забелязва се и по-засилен контрол особено върху първите етапи от реализация на проектите.

Дейности, свързани със осъществяване контрол на изпълнение и отчитане на финансираните проекти от ФНИ

Протоколите от заседанията на ИС на Фонда и по-специално решенията от тези заседания са публикувани на интернет страницата на ФНИ.

Положителни тенденции

Прегледът на Протоколите от редовните заседания на ПНЕК и докладите по приключили проекти или такива на междинен етап, показва че:

- В докладите за оценка на проектите от изминали сесии се забелязва аналитичност при разглеждане на постигнатите научни резултати, предвидени в работните програми.
- ПНЕК следи стриктно за преразпределението на финансови средства между отделните етапи и между отделните направления на договори.
- Проектите се подлагат на външен финансов одит, а спорните се одитират повторно от финансовия одитор на ФНИ.

На основа на представените документи от страна на ФНИ към Комисията, могат да се направят следните заключения:

- Подобрената организация на работа във ФНИ е създала предпоставки за спазване на приетата и одобрена актуализирана Годишна програма на ФНИ за 2018 г. Сроковете за подаване на проектопредложенията и за тяхната оценка са също ясно разписани в ГОП 2018.
- Представената информация от страна на ФНИ е по-пълна и по-подредена, в сравнение с тази представена за оценка на дейността през 2015, 2016 и 2017 г. и предходните конкурси.
- Спазени са изискванията на Правилника на ФНИ в частта, засягаща приема на проектите по обявените конкурси, чрез предоставяне на ясни Покана и Насоки и Методика за оценка. Стройната документация и насоки улесняват работата на кандидатстващите организации и ВНЕК.
- Конкурсната документация е надлежно представена и достъпна публично чрез интернет страницата на Фонда.
- Резултатите от проведените конкурси, класирането и решенията на ИС на ФНИ са публично достъпни чрез интернет страницата на ФНИ.
- В Заповедите за обявяване на Конкурсите за финансиране на научни изследвания за 2018 г. ясно и конкретно се споменават условията за кандидатстване, критериите и показателите за оценка и финансови насоки.

- Годишният отчет за дейността на ФНИ за 2018 г. е много по-подробен и аналитичен в сравнение с предходните години и дава основа за изводи относно ефективността на работа на ФНИ.

ИЗВОДИ И ПРЕПОРЪКИ:

На основа на представените документи от страна на ФНИ към Комисията могат да се направят следните заключения:

- Комисията констатира отново необходимостта от рязко увеличаване на финансовите средства за финансиране на повече одобрени проекти с високи оценки от ВНЕК на сесиите за Научни изследвания и Млади учени.

- Комисията предлага през следващата година разпределението на средствата по направления да бъде по-добре съобразено с наличния научния капацитет в страната, научната продукция и спецификата на изследователската дейност в отделните научни направления, и по-специално повишаване на относителния дял на средства отделяни за фундаментални изследвания в “Медицински науки”, поне на нивата на финансиране на “Биологически науки”.

Недостиг на информация

Поради обективните ограничения, възможностите на Комисията за наблюдение и оценка на дейността на Фонд “Научни изследвания” да направи обективен анализ и да обобщи изводи относно ефективността на получените резултати и изпълнението на наукометричните показатели за разпространение на резултатите от финансираните проекти, са ограничени.

Все още липсва изпълнение на изискването научните колективи да отчитат «изградените през отчетния период или реновирани научни инфраструктури, които са в резултат на изпълнението на проекта, финансиран от Фонда, както и тяхното използване». По този начин, настоящата Комисия е в невъзможност да се произнесе по точка 6. от чл. 18 на Правилника за наблюдение и оценка, защото за поредна година тази важна информация не е предоставена от ФНИ на Комисията, а и не е сигурно дали самият ФНИ събира и обобщава тази информация, въпреки направените забележки в предходните доклади на Комисията.

Може да се препоръча приемането на решения на ИС на ФНИ за контрол на стриктното спазване на указаните срокове за отчитане на проектите и автоматично прекратяване на онези, за които не са представени такива. Това ще улесни и ще гарантира правно основание за прекратяване на договори, които не се изпълняват според указанията на ФНИ.

4.6. Социално-икономическо въздействие на резултатите от финансираните проекти

Комисията констатира, че на основата на предоставените доклади на председателя на Изпълнителния съвет на Фонда, годишните отчети на ФНИ и протоколите от заседанията на ПНЕК, както и косвено от Справката за изпълнението и отчитането на финансираните проекти за 2018 г. по научни направления, може да се получи само ограничена представа относно очакваното социално-икономическо въздействие на резултатите от финансираните от ФНИ проекти.

4.7. Качество на работни процеси и практики, прилагани във Фонда през оценявания период.

През отчетния период ПНЕК към ФНИ са продължили работата си по оценка на изпълнението на финансирани от ФНИ проекти и са представили решенията си пред ИС. Във връзка с промени в правилника през 2014 г. след 2015 г. са утвърдени и действащи: Вътрешни правила за двоен подпис; Инструкция за деловодната дейност и работа с документи; Правила на дейността на архива; Вътрешни правила за работната заплата. Освен изброените, ФНИ има още няколко действащи документа, както и изискваните от одита на Сметната палата.

ПРЕПОРЪКИ ЗА ПОДОБРЯВАНЕ РАБОТАТА НА КОМИСИИТЕ И ЦЯЛОСТНАТА ДЕЙНОСТ НА ФНИ

С цел да бъдат изпълнени изискванията, залегнали в Закона за насърчаване на научните изследвания, Националната стратегия за научни изследвания и препоръките на работната група по партньорската проверка (Европейската комисия за подпомагане на политиките (**Policy Support Facility**) от 2015-2017 г.), както и препоръките на Сметната палата е необходимо да продължи развитието на положителните тенденции в дейността на ФНИ.

По отношение на проекти, които в рамките на конкурсни сесии за научни изследвания и млади учени са получили високи оценки от ВНЕК, но не са били класирани поради бюджетни ограничения, Комисията смята, че е целесъобразно да се предвиди за следващата година рязко **увеличаване на средствата** за финансиране на повече одобрени проекти. На настоящия етап тези средства са на критични ниско ниво.

В тази връзка е необходимо да бъдат осигурявани и спазвани няколко много важни условия:

- Преди всичко, при оценка и мониторинг на проектите да се осигурят условия за независимост, обективност и прозрачност, което от своя страна е в основата на цялостната работа на ФНИ. Същността на тази дейност се изразява в провеждане на вътрешно и външно оценяване на проектите, при спазване на споменатите условия. Оттук и необходимостта от

функционирането както на вътрешно административно звено за мониторинг, анализ и отчитане на проекти и съответните дейности по конкурси, така и функциониращо външно оценяване.

- Необходимо е да бъде оптимизирана и поддържана на постоянно равнище прозрачността в дейността на ПНЕК и ВНЕК. Това от своя страна означава, че след всяка сесия следва да се представят **публично** постигнатите резултати.

- Изводът на Комисията по отношение на определянето на рецензенти е, че е необходимо да бъде подобрен **качественият състав на рецензентите** на проектите. Реализирането на тази цел е свързано с увеличаване размера на материалното стимулиране и по-голяма степен на критичност при определяне на рецензентите. В тази връзка може да се обсъди и евентуална възможност за определяне на експерт на принципа «избор на случаен принцип» от ПНЕК.

- Независимо от факта, че на интернет страницата на ФНИ се обобщават и оповестяват резултатите от оценяването на проектните предложения по съответните конкурси, то е необходимо да бъде постигнато още по-голяма прозрачност и откритост. Заедно с това е целесъобразно и да се даде възможност за еднократни възражения на оценки, като се набляга на оценката на научната част на проекта.

- Комисията констатира, че до известна степен продължава тенденцията за недостатъчна прозрачност в някои страни от дейността на Фонда. Това се изразява, например в липса на някои протоколи от заседанията на ВНЕК, а така също и в липса на аргументираност по отношение дадена оценка на рецензентите. Липсват и/или протоколите от заседанията на ПНЕК, които отразяват обсъждането на рецензиите на експерти от състава ѝ, както и на външен рецензент при отчитане на междинен етап и/или на финален отчет. Това от своя страна затруднява преценката доколко реализацията на проекти отговаря на степента на тяхното оценяване. На практика не може да се получи ясна и еднозначна представа доколко дадените оценки кореспондират със съответните изисквания за научна стойност на публикациите, а така също и за степента на социално-икономическия ефект от реализирането на даден проект. В тази връзка Комисията прави извод, че за поредна година все още се проявява известна недостатъчна аналитичност в докладите по проектите в ПНЕК.

- Комисията смята, че ФНИ следва да изисква и приема **Аналитичен доклад от председателите на ВНЕК и ПНЕК** след приключване на конкурсите, който не би трябвало да се ограничава до информация за декларация за спазване на изискуемите процедури и описание на фактологията на приетите и отхвърлени проекти.

- Комисията смята, че ФНИ следва да се засили **ефективността на мониторинга и контрола от страна на ФНИ върху изпълнението на задачите и разходването на средствата по време на първите етапи на всеки одобрен за финансиране проект.**

- Според Комисията **Аналитичният доклад от председателя на ВНЕК** следва да бъде представян на председателя на ИС на ФНИ успоредно с докладите за резултатите от конкурсните сесии. Те би трябвало да съдържат анализ и оценка по отношение на: нивото на качество на подадените предложения като се представи и обобщение на оценките от рецензентите, както и изводи и препоръки за следващите сесии и т.н.

- По отношение на **Аналитичния доклад от председателя на ПНЕК**, Комисията смята, че той трябва да съдържа изводи, заключения и препоръки по отношение на правилното и целесъобразно изразходване на средствата. В доклада следва да бъде отразен цялостният ефект от публикационната дейност на научния колектив на проекта. Също така следва да се акцентира върху ефекта от дейността на младите учени, както и върху социално-икономическия ефект. С други думи Комисията очаква много по-аргументиран научен отчет, в светлината на изискванията на чл. 12, ал. 2 от Правилата на ПНЕК, както и изрично упоменати в **чл. 20.** „Постоянните научно-експертни комисии осъществяват мониторинг и анализ на финансираните научноизследователски проекти и на направените разходи по реализацията на проектите“.

- Комисията смята, че е наложително да влезе в действие заплатената, но недействаща информационна система за кандидатстване и управление на проектите, финансирани от ФНИ, чието функциониране би обезпечило разпространение на резултатите от тяхната реализацията.

- Комисията смята, че е необходимо въвеждане на нова политика и управление на интелектуалната собственост с публичното финансиране на научните организации и висшите училища.

- Според Комисията е необходимо разработване на механизъм за балансирано разпределение на средствата в системата за оценка на проектните предложения.

На основа на представените документи от страна на ФНИ към Комисията, могат да се направят следните заключения:

Положителни тенденции в дейността на ФНИ

- Очевидни са усилията да се спазват изискванията на Правилника на ФНИ в частта, засягаща приема на проектите по обявените конкурси, чрез предоставяне на ясни Заповед за откриване на конкурсна процедура с подробни и ясни изисквания и насоки за кандидатстване, Покана и Насоки и Методика за оценка, с ясни и подробни условия за кандидатстване и условия за допустимост на кандидатите. Стройната документация и насоки улесняват работата на кандидатстващите организации и ВНЕК.

- Положителна страна в годишния отчет е аналитичната оценка по отношение на разпределението на участващите и финансирани научни организации в различните

- конкурси, обявени през 2018, т.е. оценена е активността и успеваемостта по научни организации; състава и разпределението на участниците в научните проекти по възрастови групи и категории изследователи; оценка на научната продукция, според световните бази данни Web of Science и SCOPUS, финансирана от ФНИ; оценка приноса на отделни научни организации за публикационната активност.

- Специално внимание следва да се обърне на одобрената комуникационна стратегия, която вече дава първите резултати за популяризация на дейността на ФНИ.

- Заслужава да се отбележи специално ролята на назначения PR на ФНИ, д-р Владимир Божинов, както и на Управителя на ФНИ за реализиране на публичните представяния и медийното им отразяване.

- Макар че не е предоставена информация във връзка с дейността на комисията по точка 6. от чл. 18 на Правилника за Наблюдение и оценка, тъй като проектите за изграждане на научна инфраструктура по “Конкурс за изграждане на Държавни университетски научно-изследователски комплекси” (ДУНК) не са приключили към края на 2018 г., ФНИ е предприел стъпки, да събира и обобщава тази информация, след направените забележки в предходните Доклади на Комисията.

- В допълнение ФНИ предприема действия да популяризира максимално своята дейност, изградената научна инфраструктура и ефекта от повишените възможности за научно изследователска дейност в съответните направления, както и научните резултати от финансираните проекти и техния социален ефект.

Забележки

- Не е приложена пълна информация (списък на всички одобрени и финансирани проекти, които са включени в Годишния отчет на ФНИ по Процедура за финансова подкрепа по Програма COST към Фонд „Научни изследвания“.

Трябва да се подчертае, че на база анализ на така получената документация от страна на ФНИ за 2018 г. Комисията смята, че **все още публичните средства, които са предназначени в бюджета за финансиране на научни изследвания в Република България през 2018 г., са недостатъчни**. Това е и основната причина Фонд „Научни изследвания“ все още да не може да бъде разглеждан като напълно ефективно средство за финансово обезпечаване, стимулиране и развиване на научните изследвания в страната.

Независимо от някои от изброените по-горе недостатъци в дейността на ФНИ, Комисията смята, че те не намаляват положителните страни в дейността на Фонда за реализация на научната политика. През отчетната 2018 г. са налице положителни тенденции, които са

свързани с по-ефективното използване на публичните средства. Комисията констатира също така и определено подобряване степента на нормативната и ресурсната осигуреност, а също така и институционална организация на Фонда.

В заключение Комисията подкрепя констатациите, препоръките, забележките, изводите в Годишния отчет на ФНИ 2018 г. за финансиране на проектната дейност, за по-голяма прозрачност на работата на Фонда, за увеличаване на ефективността на административен и финансов контрол.

Заключение на Комисията за наблюдение и оценка на дейността на ФНИ при МОН, 2018 г., със Заповед на министъра на образованието и науката № РД09-1041/02.08.2016 г.:

На основата на анализа на цялостната дейност на Фонд „Научни Изследвания“ за отчетната 2018 г., във връзка с чл. 19, 21 и 22 от **Правилника за наблюдение и оценка на научноизследователската дейност, осъществявана от висшите училища и научните организации, както и на дейността на Фонд „Научни изследвания“** (Бон. - ДВ, бр. 54 от 29.06.2018 г.). Комисията за наблюдение и оценка на дейността на ФНИ при МОН, назначена със Заповед на Министъра на образованието и науката № РД09-1041/02.08.2016 г., смята, че **критериите за оценка на дейността на ФНИ**, упоменати в чл. 20 на Правилника, са **изпълнени в по-голямата си част**, и дава своята **ПОЛОЖИТЕЛНА** оценка за дейността на Фонд „Научни изследвания“ през посочения период.

Комисията за наблюдение и оценка на дейността на ФНИ при МОН, назначена със Заповед на Министъра на образованието и науката № РД09-1041/02.08.2016 г. препоръчва на управителя на ФНИ и на председателя на ИС на ФНИ да вземат под внимание направените критични бележки и препоръки, с цел да се подобри още повече цялостната дейност на ФНИ през следващата отчетна година.

Приложение 1

I. Списък на проведени конкурси за финансиране на научни програми и проекти през 2018 г., както и конкурсната документация към тях

Във връзка с изготвянето на отчет за 2018 г., съгласно чл. 19 от Правилника за наблюдение и оценка на научноизследователската дейност, осъществявана от висшите училища и научните организации, както и на дейността на Фонд "Научни изследвания" предоставям исканата информация:

1. Конкурс за финансиране на фундаментални научни изследвания - 2018 г.

Покана: <https://www.fni.bg/?q=node/770>

Въпроси и отговори:

https://www.fni.bg/sites/default/files/competition/07_2018/REG/REG_Q_A_28082018%D0%B0.pdf

Резултати: <https://www.fni.bg/?q=node/849>

2. Конкурс за финансиране на фундаментални научни изследвания на млади учени и постдокторанти - 2018 г.

Покана: <https://www.fni.bg/?q=node/769>

Въпроси и отговори:

https://www.fni.bg/sites/default/files/competition/07_2018/MU/MU_Q_A_28082018%D0%B0.pdf

Резултати: <https://www.fni.bg/?q=node/848>

3. Конкурс за финансиране на фундаментални научни изследвания по обществени предизвикателства 2018 г.

Покана: <https://www.fni.bg/?q=node/771>

Въпроси и отговори:

https://www.fni.bg/sites/default/files/competition/07_2018/DIR/OP_Q_A_28082018%D0%B0.pdf

Резултати: <https://www.fni.bg/?q=node/858>

4. Конкурс по програми за двустранно сътрудничество 2018 България – Китай

Покана: <https://www.fni.bg/?q=node/773>

Въпроси и отговори:

https://www.fni.bg/sites/default/files/competition/07_2018/Kitaj/DVS_China_Q_A_12092018%D0%B0.pdf

Резултати:

5. Конкурс българска научна периодика 2018 г.

Покана: <https://www.fni.bg/?q=node/772>

Въпроси и отговори:

https://www.fni.bg/sites/default/files/competition/07_2018/NP/NP_Q_A_28082018%D0%B0.pdf

Резултати: <https://www.fni.bg/?q=node/852>

6. "Конкурс за проекти по програми за двустранно сътрудничество 2018 България-Китай - изследователски проекти"

Покана: <https://www.fni.bg/?q=node/755>

Въпроси и отговори:

Резултати:

7. Конкурс по програми за двустранно сътрудничество 2018 България - Франция - по програма Рила

Покана: <https://www.fni.bg/?q=node/774>

Въпроси и отговори:

https://www.fni.bg/sites/default/files/competition/07_2018/France/DVS_France_Q_A_12092018%D0%B0.pdf

Резултати:

8. „КОНКУРС ЗА ФИНАНСИРАНЕ НА НАУЧНИ ИЗСЛЕДВАНИЯ В ИЗПЪЛНЕНИЕ НА МЕМОРАНДУМА ЗА РАЗБИРАТЕЛСТВО ЗА ПОДДРЪЖКА И ЕКСПЛОАТАЦИЯ НА CMS ДЕТЕКТОРА МЕЖДУ МОН и ЦЕРН – 2018 г.“

Покана: <https://www.fni.bg/?q=node/788>

Въпроси и отговори:

Резултати:

9. Конкурс Университетска агенция на франкофонията

Покана: <https://www.fni.bg/?q=node/798>

Въпроси и отговори:

Резултати:

10.Конкурс по двустранно сътрудничество с Индия

Покана: <https://www.fni.bg/?q=node/815>

Линк към сайта с информация за конкурса от индийска страна: <http://www.dst.gov.in/call-for-proposals>

Въпроси и отговори:

Резултати:

11.Конкурс за проекти по програми за двустранно сътрудничество 2018-2019 г. България – Русия

Покана: <https://www.fni.bg/?q=node/867>

Въпроси и отговори от 2017, приложими и за конкурс 2018-2019:

https://www.fni.bg/sites/default/files/competition/8_2017/RU_2017/Otgovori_DVS_Russia_final.pdf

Резултати:

12.Конкурс за проекти по програми за двустранно сътрудничество 2018 г. България – Австрия

Покана: <https://www.fni.bg/?q=node/846>

Текст на поканата от австрийска страна и връзка към интернет страницата с обявата на конкурса:

1. <https://oead.at/en/projects/international-cooperations/scientific-technological-cooperation-st-cooperation/>

2.

https://oead.at/fileadmin/Dokumente/oead.at/ICM/WTZ/Call_Guideline_AT_BG_2018_final_1.pdf

3.https://www.fni.bg/sites/default/files/competition/12_2018/Avstria/Call_Guideline_AT_BG_2018_final_1%20%281%29.pdf

Въпроси и отговори:

Резултати:

Текущи конкурси по програми на Мрежата на европейското научноизследователско пространство (ERA-Net) със съфинансиране от Фонд „Научни изследвания“

<https://www.fni.bg/?q=node/578>

Национални изисквания и условия за допустимост <https://www.fni.bg/?q=node/603>;
https://www.fni.bg/sites/default/files/competition/12_2016/ERA/ERA_NET_2016_2.pdf

През 2018 г. Фонд „Научни изследвания“ участва в конкурсите обявени по следните Европейски програми за транснационално научноизследователско сътрудничество ERA-NET:

✓ **CORE Organic ERA Net Cofund** в областта на биологичните храни и земеделски системи - www.coreorganic.org

✓ **QuantERA ERA Net Cofund** в областта на квантовите технологии - www.quantera.eu

✓ **FLAG ERA 2018** в областта на бъдещи и нововъзникващи технологии Graphene **Flagship** и **Human Brain Project** www.flagera.eu; <https://www.flagera.eu/flag-era-calls/jtc-2017/call-announcement>

✓ **M-ERA.NET CALL 2018** в областта на материалознанието и инженерните науки - <https://m-era.net/joint-calls/joint-call-2017>; <https://www.fni.bg/?q=node/634>

✓ Програма **BiodevERsA** (<http://www.biodiversa.org>) <http://www.biodiversa.org/1224>

✓ Програма **ERA NET RUS PLUS** (<http://www.eranet-rus.eu/>);
<https://www.fni.bg/?q=node/639>

✓ Програма **CHIST ERA** (<http://www.chistera.eu/>) в областта на информационните и комуникационни технологии и по конкретно:

- Разработване на работи за разпознаване и работа с обекти
- Моделиране на данни и процеси за Смарт индустрията

Въпроси и отговори:

https://www.fni.bg/sites/default/files/competition/12_2016/ERA/ERA_NET_Otgovori-23062017.pdf

13.COST и форуми

Покана: <https://www.fni.bg/?q=node/543>

Въпроси и отговори:

https://www.fni.bg/sites/default/files/competition/10_2016/COST-Otgovori-17022017.pdf

Забележка: Срещу всеки конкурс са посочени линкове със съответните документи.